

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosvefa«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Predsedniški zbor

Jugoslovenskega učiteljskega združenja, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani.

Dne 6. novembra 1932. so se zbrali na povabilo sekcije v Mariboru skoro polnoštevilno člani upravnega in nadzornega odbora sekcije in zastopniki sreskih učiteljskih društev. Navzočih je bilo 9 članov upravnega in 4 člani nadzornega odbora. Navzoči so bili tudi predsedniki odnosno zastopniki vseh 33 sreskih učiteljskih društev.

Po ugotovitvi sklepčnosti je otvoril predsedniški zbor predsednik sekcije tov. Dimnik.

Nagovor predsednika JUU sekcije za dravsko banovino tov. Ivana Dimnika.

Cenjeni tovariši in tovarišice, člani upravnega in nadzornega odbora in predsedniki ter zastopniki sreskih društev sekcije! Čas, v katerem živimo, donša mnogo resnosti, zato je treba tembolj tehtati vsak korak, ki ga napravljamo. Delo sicer danes ni hvaležno na nobenem polju in uspehi najnapornejšega dela so minimalni. Vseobči negotovosti, v kateri živi ves svet, se tudi učiteljski stan ne more izogniti. Zato je tembolj potrebno, da dajemo svojemu delu tako podlago, ki je ne more osporiti noben čas in svojemu stanu take vrednote, ki ga bodo ojačile, da bo lahko kljuboval vsaki sili.

Temelj, ki smo ga dali svoji organizaciji leta 1926., nam je garancija, da bomo jaki kot stan, ako bomo držali osnove, za katere smo se izrekli vsi. S poznejšimi dogodki je bil ta pravec še bolj utrjen in izpopolnjen.

Naša stremeljenja morajo iti za tem, da dobimo kot stan samostojne poglede na kulturno, socialno in politična vprašanja. V splošnem pogledu je najširša podlaga našemu delu krepitev narodnega in državnega edinstva v smeri, kakor nam je bila začrtana z Najvišjega mesta ter krepitev verske strpnosti v zvezi z združevanjem vseh konstruktivnih sil k pozitivnemu delu.

Ob nešteti prilikah je stanovska organizacija pokazala svojo nacionalno in patriotsko mišljenje in čuvstvovanje, zato moram s tega mesta in ob prvi priliki, ki mi je oficijelno dana, obzlati in zavrniti pojav, s katerim se je skušalo zasenčiti in očrniti to naše patriotsko mišljenje ter z očrnenjem organizacije vreči senco na ves stan. Kot predsednik sekcije izjavljam, da hočem čuvati z vso odločnostjo organizacijo pred takimi omadeževanji, a smatram, da smo v tem momentu pozvani vsi izreči svoj odločen glas proti neosnovanim in nemoralnim pojavom denuncijantstva.

Potom organizacije moramo utrditi politično in strokovno delo, da bo imelo svojo polno vrednost. Delovati moramo na to, da se strokovno delo in strokovne sposobnosti ne bodo zapostavljale za drugim delom. S kulturno povzdigo stanu hočemo dvigniti šolo in svojo stroko do najvišje stopnje, da s tem dvignemo tudi najširše plasti naroda. Smatram, da bo organizacija in z njo učiteljski stan šele tedaj dospel do viška, kadar ne bodo drugi dajali njemu, temveč bo učiteljski stan dajal drugim pravce za šolsko in prosvetno politiko. Le s čim višjo strokovno izpopolnitvijo celokupnega stanu in z njegovim vsestranskim udejstvovanjem bo medena demokracija primorana upoštevati mišljenja stanov v strokovnih in stanovskih vprašanjih. Tega se moramo zavedati!

V gornjem pogledu smatram, da je sekcija storila vse, kar je bilo mogoče pod danimi razmerami. Če smo opustili kaj, kar bi bilo še mogoče storiti, je to pripisovati poslom, ki smo jih imeli z drugimi zadevami ter bo treba to v bodoče izvesti.

Ni pa samo intelektualni temelj vse, na kar lahko zidamo, temveč so tudi moralne vrednote vsakega dela potrebne upoštevanja, ako hočemo stan docela utrditi in usposobiti za odločilno nalogo, ki jo ima v narodu. Tudi tej strani je sekcija posvečala vso pozornost! Zato je z vso odločnostjo nastopila v primerih, ko je videla, da se ruši moralna osnova službene in stanovske objektivnosti ter je vložila na oblastvo pritožbo proti primeru, ko je stanovski tovariš pristrano izrabljati svoj službeni položaj na škodo tovariša.

Iz poročil, ki jih prejema sekcija, je razvideti, kako težko stališče ima danes učiteljsvo pri izvenšolskem delu. Tudi o tem vprašanju boste morali predsedniki sreskih društev izpregovoriti na današnjem zboru, da poveste javnosti stališče, ki ga zavzema celokupen učiteljski stan in v katerega imenu ste opravičeni govoriti ter se domenite glede postopanja o enotnih direktivah, ki jih boste dali učiteljskemu v sreskih zbiorih. Sekcija je posvečala tudi temu vprašanju vso pažnjo ter je opozarjala na to vprašanje ob vsaki priliki merodajne kroge.

Drugo nič manj pereče vprašanje so nameščanja in premeščanja učiteljsva. V tem pogledu se je organizacija držala strogo načelnega stališča, da ona ni posredovalnica za službe, temveč je primorana varovati le obče skupno načelno stališče v pogledu nameščanja

in premeščanja ter njih zakonito in moralno podlago. To delo je dalo sekciji največ posla, in je izrabila vsa sredstva, ki so ji bila v tem pogledu na razpolago. Tudi v tem oziru bo treba, da se izjavite na današnjem zboru ter zavzamete v interesu učiteljskega stanu in v vseobčem interesu svoje stališče.

V pogledu materialnih vprašanj je bila sekcija pozorna na vsako priliko, kjer je bilo treba pozornosti in delovanja za interese učiteljsva. Toda, kakor sem že ob mnogih prilikah, tako moram tudi na današnjem zboru naglasiti, da je popolnoma napačno smatrati, da je borba za materialno izboljšanje učiteljskega stanu edina naloga organizacije. Kdor gleda organizacijo samo s tega vidika, temu bo kmalu ugasnil plamen idealizma in stanovske zavesti in to tedaj, kadar jo bo stan od njega najbolj potreboval — kakor v današnjih časih! Nikdar pa ni sekcija pozabljala, da je to vprašanje poleg drugih vprašanj eno najglavnejših, brez česar tudi ostala vprašanja ne morejo napredovati. Ne smemo pa pozabljati, da je učiteljski stan del organske celote naroda ter moramo pri presojanju tega vprašanja gledati na razmere v celoti.

V dosegu teh smotrov je bilo treba misliti tudi na okrepitev organizacije same, kot sredstva za dosego ciljev, ki smo jih postavili kot stan. V tem pogledu je posvečala sekcija pažnjo eksperimentalnosti in kontaktu s sreskimi društvi v svrhu medsebojnega informiranja o položaju in tekočih vprašanjih. Vsekakor pa mora iti naše stremeljenje za tem, da bodo sreska društva v lastnem delokrogu izpopolnila organizacijo ter organizirala odseke in referente za poedina področja dela ter s tem izpopolnila centralne odseke in referente, katerim bodo v pomoč in oporo pri sistematičnem delu svojega področja. Delo si bomo morali organizirano razdeliti do poslednjega posameznika, če hočemo, da bomo imeli uspehe in da bo sodeloval ves stan.

Naglašal sem, da smatram, da je le materialno dobro podprt poedinec sposoben, da bo lahko opravljal uspešno drugo delo ter dosegal uspehe pri kulturnem in prosvetnem delu. Isto, kar velja za posameznika, velja tudi za organizacijo. Zato smatram, da ni na mestu osporavanje sredstev organizaciji, ker brez teh ne more ne delati in ne dosežati uspehov. Mislim, da se da s primerno in preudarno besedo tudi to dopovedati članstvu.

Dotaknil sem se le načelnih najvažnejših stališč in vprašanj, ker bomo o podrobnostih itak govorili pri poročilih funkcionarjev sekcije. Eno poudarjam, tovarišice in tovariši, utrdimo si z današnjim zborom temelje, ki sem jih omenil v svojem nagovoru, in s katerim odpravljam današnji zbor.

Nato je poročal o delu sekcije tajnik tov. Kobal sledeče:

Zadružni tečaj.

V glavnih počitnicah je sekcija priredila s podporo banske uprave tritedenski zadružnoknjigovodski tečaj. Zanj se je prijavilo nad 80 reflektantov. Sprejetih pa je bilo 40 učiteljev. Vsi udeleženci so tečaj dovršili z odličnim in prav dobrim uspehom. Glede manjšinskega šolstva je sekcija razposlala okrožnico z vprašalno polo. Ko prejme vse odgovore, bodo o rezultatu obveščena vsa sreska društva. Obenem bo pozvala sekcija obmejna učiteljska društva, da skličejo anketo z narodno obrambnimi društvi. V svrhu določitve programa za te ankete smo se obrnili do predsednikov nekaterih obmejnih sreskih društev.

Pravilnik za obrt. in trg. nad. šole.

Sekcija je sodelovala pri sestavi pravilnika za obrtne in trgovsko nadaljevalne šole. Na bansko upravo je odposlala vlogo, naj voditelji teh šol upoštevajo pri nameščanju učiteljsva na teh šolah le strokovno izobražene moči. Banska uprava je naši prošnji ugodila in razposlala primerno okrožnico.

Napredovanja in upokojitve.

Na banovinski skupščini je bil sprejet predlog glede napredovanja v višjo grupo. Sekcija je ukrenila potrebno. Interesente pa opozarjamo, da napredovanje ni avtomatično. Predpis določa, da uradnik **more** ne **mora** napredovati. Z izjemo nekaterih primerov napreduje učiteljsvo redno.

Glede napredovanja v V. skupino smo stavili predlog, naj bi jo dosegli vsi učitelji, ki služijo 30 let in imajo odlično, prav dobro in dobro oceno. Starost naj se ne upošteva.

Pri upokojitvi naj se upošteva čl. 128. zakona o uradnikih in naj se pokojninski prejemki takoj odmerijo.

Naturalna stanovanja.

V zadevi stanarine učiteljice, poročenih z učitelji in šol. upravitelji, ki imajo naturalno stanovanje, smo napravili vlogo na pristojno

mesto. Mnenja smo, da jim stanarina v smislu § 84. zakona o narodnih šolah pripada. Banska uprava pa je izdala okrožnico, iz katere je razvidno nasprotno mnenje. Treba je čakati pravilnika, ozirom načelne rešitve ministrstva prosvete na našo vlogo. Ob tej priliki opozarjam tov. predsestnike, naj v primerih, kjer ne odgovarja naturalno stanovanje predpisom, opozore učiteljsvo, da prosijo za ocenitev stanovanja po novi uredbi. Ako ocenitev ne dosega predpisanega zneska, smejo prizadeti zaprositi za povrnitev razlike.

Šolnina.

V začetku šol. leta je nas starše trla šolnina. Prošnja, ki smo jo odposlali na pristojno mesto, da bi plačevali šolnino v obrokih, je bila odbita, češ da nima zakonite osnove.

Namestitev novincev.

Glede namestitev novincev smo storili vse potrebne korake. Doslej nismo uspeli. Nameščeni so bili doslej le nekateri. Poudarjam, da smo zahtevali, naj se upoštevajo pri sprejemu predvsem otroci učiteljev, in pa oni, ki so odslužili kadrski rok.

Kontraktualni učitelji.

V poslednjem času so bile rešene skoro vse prošnje učiteljev-kontraktualcev. Nekateri so že nameščeni, ostali pa pridejo na vrsto v kratkem.

Učit. žen. roč. del in zabavilje.

V organizaciji je precejšnje število učiteljic-pripravnice za ženska ročna dela, ki sta jih zatekla v službi zakon o narodnih šolah in pa uradniški zakon. Tem je treba polagati državni strokovni izpit, ako hočejo postati stalne. Kje naj polagajo izpit, ni bilo jasno. Sedaj pa je v konkretnem primeru pozvalo ministrstvo za trgovino in industrijo eno teh učiteljic, da se zglati zaradi polaganja izpita v tem ministrstvu. Podrobna navodila bo sekcija izdala, ko jih dozna.

Ministrstvo je odpustilo nekatere otroške vrtnarice, ki niso imele predpisane kvalifikacije.

Selitveni stroški.

Mnogo vprašanj pošilja članstvo na sekcijo in prosi pojasnila glede selitvenih stroškov. Vse te opozorimo na zadevne predpise. Nekateri pa prosijo posredovanja, ker vložijo zadevne prošnje prepozno. Takim ni mogoče pomagati.

Pisarne sres. šol. nadzornikov.

Sekcija si je prizadevala, da ostanejo učitelji, dodeljeni pisarnam sreskih šol. nadzornikov, na svojih mestih, v čemer je uspela. Uspela pa ni, da bi prejimali ti učitelji kakor tudi oni v pisarni prosv. oddelka banske uprave in pri računovodstvu stanarino. Ministrstvo je odločilo, da pripada stanarina samo onim, ki dejansko vrše svojo učiteljsko službo. Tu je edina pot pritožbe poedincev na drž. svet.

Učni načrt.

Zanima vas gotovo učni načrt. Pri sekciji smo načrt, ki obsega obče instrukcije in razdelitev učne snovi, sklicali anketo, ki je svoje delo završila. Širšega foruma sekcija ni mogla sklicati, ker je bilo treba nujno poslovati.

Učni načrt za višjo narodno šolo je predpisalo ministrstvo prosvete. Objavljen je bil v I. številki »Prosvefne glasnika«. Je samo začasen.

Pravilnik k zak. o nar. šolah.

Pravilnik k zakonu o narodnih šolah še ni podpisan. Kdaj se to zgodi, ni znano.

Delo sekcije.

Nadaljnega podrobnega dela ne bom omenjal. Poudarjam le, da je sekcija zbrala vse predloge banovinske skupščine in jih predložila glavnemu odboru. Bili so sprejeti domala vsi in predloženi glavni skupščini.

Iz resolucije in predlogov se zrcali vse naše trudapolno delo in skrb, da stori organizacija vse za svoje članstvo v pravnem in materialnem oziru. Kljub gospodarski krizi se opaža znaten napredek v vseh smereh kulturno prosvetnega in nacionalnega dela. Število organiziranega članstva je naraslo za preko 4000. Vendar pa je še mnogo učiteljev izven organizacije.

Glavna skupščina.

Ta pozitiven uspeh in vidno delo, ki ga je izvršila organizacija v dobiti svojega članstva, očividno ni ugajal maloštevilnim članom in nečlanom na skupščini. Zato so se poslužili metod, ki ne delajo časti našemu stanu. Neodgovorne osebe so onemogočile mirno in stvarno delo. Prizadeli so s tem občutno škodo članstvu, šolstvu in prosveti, v interesu katerih bi morala skupščina razpravljati o aktualnih vprašanjih ter sklepati o korakih v prilog izboljšanja stanja.

Vsi smo prepričani, da je ogromna večina hotela mirno in stvarno delati. To so pa preprečili maloštevilni nezadovoljni člani in neodgovorne osebe. Da se kaj podobnega ne

bo več dogodilo in da čuvamo ugled svojega stanu in organizacije, so se napravili primerne sklepi. Potrebna je izprememba pravil.

Monopolski zvezki.

Dasiravo je glavna skupščina sprejela predlog, da se podvzamejo koraki za ukinitve monopola na šolske zvezke, vendar je sekcija prejela od sreskih društev nove predloge, naj se ponovno zastavi ves vpliv, da se izvede ukinitve monopola na zvezke.

Stanarina.

Učiteljsvo je edina uradniška vrsta, ki ima poleg svojih dolžnosti v šoli tudi z zakonom predpisane dolžnosti izven nje na kulturnem in prosvetnem dviganju naroda. Ako hoče korakati z duhom časa, se mora nadalje izobraževati in izpopolnjevati. Kulturne in strokovne publikacije, sodelovanje in udeležba pri raznih kulturnih prireditvah zahtevajo mnogo denarja. Ker se nekateri spodbikajo in osporavajo sedanje prejemke, zlasti stanarino, smatramo, da bi vsako okrnjenje teh moralno imeti posledice pri nadaljnjem delu učiteljsva, ker učiteljsvo ne zmora gmotnih bremen in trpe družine, če se žrtvuje brez zagotovljenega eksistenčnega minima s plačo.

Izvenšolsko delo učiteljsva.

Ker že govorim o delu učiteljsva, naj omenim, da se učiteljsvo udejstvuje pri izvenšolskem delu na najrazličnejših popriščih. To lahko dokažemo s statističnimi podatki in z nešteti primeri. Ako nam predbacivajo nedelavnost, kazaje pri tem na poedine izjemne primere, je to krivično.

V poslednjem času je sekcija prejela pritožbe, da poedinci in razne korporacije pretirano pritiskajo na učiteljsvo zaradi izvenšolskega dela. Ako učitelj nima veselja in potrebne usposobljenosti za kako delo, udejstvuje se pa zadovoljivo drugod, naj se ga pusti mirno dalje pri njegovem delu. Pri tem pa nikakor ne smeta trpeti šola in pouk.

Stalnost učiteljsva.

Odkar je bila ukinjena stalnost učiteljsva, organizacija vedno deluje na to, da jo zopet pribori. Je to neobhodna službena potreba. Kako pa naj učitelj uspešno deluje v šoli, kako naj vrši izvenšolsko delo, ako so mu krajevne prilike in razmere neznane. Učitelj ima opraviti z živim materialom, ki ga je treba oblikovati, ne pa z mrtvimi akti in knjigami, kakor večina drugih uradnikov.

Zaščita članstva.

Ena najbolj perečih vprašanj v organizaciji je zaščita članstva. Tako banovinska kakor glavna skupščina sta sprejeli primeren predlog in naročili predsedstvu, da v tem oziru stori vse potrebno v obrambo in zaščito članstva, kadar išče to pomoči in pravnih nasvetov. Glavna skupščina je tudi naročila, da se v takih primerih kar najhitreje postopa. Vodstvo sekcije se zaveda, da je v polni meri storilo svojo dolžnost. Za zaščito smo uvedli zaščitno polo. Poudarjam pa, da je nemogoče posredovati za take tovariše, ki jim je dokazano, da ostenativno in demonstrativno nastopajo proti raznim naredbam in korporacijam.

V nadaljnjem poročilu so sledili konkretni in karakteristični primeri.

Strokovne nadaljevalne šole.

Ker je sekcija prejela pritožbe, da nekateri upravitelji obrtnih nadaljevalnih šol nočejo zaposliti pri pouku mlajših učiteljev, ki so si pridobili kvalifikacijo za poučevanje na teh šolah, pač pa zaposlujejo take brez izpita, je sekcija pri trgovinskem oddelku banske uprave zaprosila za odpomoč. Ta je izdala okrožnico pod VIII. No. 5563/1 z dne 25. septembra t. l. ter naročila, da smejo poučevati na obrtnih in trgovinskih nadaljevalnih šolah predvsem učne osebe, ki imajo predpisano kvalifikacijo.

Šolski proračuni.

Na predlog nekaterih društev je sekcija napravila utemeljeno vlogo na bansko upravo in predlagala, naj se v šolskih proračunih ne črtajo postavke: tiskovine, potrebe šolskega upravitelja, stavbni fond, ker krajevni činitelji najbolje vedo, kakšna bremena lahko prevzamejo.

Poenostavljenje šolske administracije.

V to svrhu je sekcija predložila banski upravi poseben dopis in prosila, naj se skliče banovinski učiteljski svet, ki naj obravnava poenostavljenje šolske administracije, ker bo z razbremenitvijo šolskih upraviteljev in sreskih šolskih nadzornikov koristila šoli in šolskemu delu.

Skupščinska resolucija.

Nekatera društva so poslala sekciji predlog, naj bi vzela sreska društva skupščinsko resolucijo pred skupščino v pretres. Ako dobro premislite, je to nemogoče, ker je resolucija vendar produkt odbora za predloge in resolucije, ki posluje kot pomožni organ skupščine.

Tajnik tov. Kobal se je dotaknil v svojem poročilu še namestitvev in premestitev, premeščanj vsled denunciacij, oddaje mest pred potekom razpisnega roka, stanovske morale i. dr.

DEBATA

k tajniškemu poročilu se je vršila od točke do točke.

K vprašanju o stanarinih sreskim pisarnam dodeljenih učiteljev in o stanarinih učitelstvu v rudniških revirih sta govorila član upravnega odbora tov. Voglar in predsednik laškega sreskega učit. društva tov. Rudolf Pleskovič.

Sklenjeno je bilo, da razpošlje sekcija osnutek učnega načrta za nižjo narodno šolo vsem sreskim društvom, ki pa naj na zborovanjih ne razpravljajo o učnem načrtu samem, marveč naj se poglobijo predvsem v navodila, ki bodo veljala skoraj gotovo tudi za učni načrt za višje narodne šole, ki ga je izdalo min. prosvete brez predhodne odobritve Glavnega prosvetnega sveta in ga je smatrati za začasnega. Načrt bo natisnila Učit. tiskarna in ga razposlala na vse šole. Sreska učiteljska društva naj zato na enem prvih zborovanj postavijo na dnevni red razpravo o tem učnem načrtu in naj zberejo vse izpreminjavalne predloge, da bodo sekciji na razpolago, ko se bo obravnaval učni načrt pri Glavnem prosvetnem svetu.

K tajniškemu poročilu o glavni skupščini je bil priključen razgovor o tej skupščini, kar je obsegala 3. točka dnevnega reda. Predsednik tov. Dimnik je obrazložil, da se pripravlja izprememba pravil JUU. Osnutek bodo prejela sreska društva v prečenitev. Pri svojih izpreminjavalnih predlogih naj se držijo predvsem načelnih stališč in naj se ne izgubljajo v malenkostih. Sklenjeno je bilo, naj se vrši naslednja skupščina v Ljubljani.

Zborovanj sreskih društev in skupščin so smejo udeleževati le člani. Nečlani nimajo dostopa. V debato so posegli tov.: Šestan, Kmet, Mavrič, Skulj, Voglar in Galob.

Pri razgovoru o zaščiti članstva se je informiral tov. Šestan, kako je s pravilnikom za centralni odsek za zaščito pri izvršnem odboru v Beogradu in ali je ta odsek že začel posloovati. Predsednik Dimnik odgovarja, da bo izdelan pravilnik tekom prihodnjega tedna in da bo začel ta odsek s svojim delom takoj po sprejetju pravilnika. V vseh zaščitnih primerih je imela sekcija doslej v I. O. samem najkrepkejšo oporo.

Živahen razgovor se je vršil tudi radi šolskih proračunov, ki jih je nadzorna oblast močno okrnila. V največji zadregi so sedaj šolski upravitelji zlasti radi tega, ker ne dobijo radi splošne gospodarske stiske niti tega, kar je predvideno v proračunih. Tov. Skulj je podal pojasnila in navodila, kako je treba sestavljati in opremiti proračune, kar naj pojasnijo predsedniki sreskih društev na zborovanjih. Debate so se udeležili tov.: Brezovar, Arrigler, Skulj, Schell, Grčar in Gallob.

Po temeljiti razpravi o položaju učiteljskega stanu je bila sprejeta obširna spomenica, ki jo bo razposlala sekcija vsem mero-dajnim činiteljem in javnim korporacijam.

Končno naslovi predsednik sekcije Ivan Dimnik na vse navzoče prošnjo, naj javijo na sekcijo, v kolikor tega še niso storili, vse primere, ki podkrepajo sprejeto spomenico.

O gospodarski akciji stanu je dal informativno poročilo tov. R. Grum. Omenjal je zlasti gospodarski svet, v katerem delujejo poleg zastopnikov stanovske organizacije skupno z zastopniki učiteljskih gospodarskih ustanov. Podrobneje je obrazložil pomen strokovnega odseka pri Učit. tiskarni in priporočal, naj učitelstvo v vseh primerih podpira le lastna gospodarska podjetja, s čimer podpiramo tudi organizacijo samó. Stavbišče za učiteljski dom v Omišlju na Krku je kupljeno. Kupnino v znesku 5000 Din je darovala Učit. tiskarna. V najkrajšem času bo ustanovljeno društvo, ki bo zasledovalo namen, postaviti ob morju svoj dom. Delež se bo plačeval v mesečnih obrokih po 100 Din. Ako pa bo zanimanje veliko, se bo delež tudi znižal.

O Mladinski matici je poročal tov. Skulj. Letos ima Naš rod 18.800 naročnikov, kar je za sedanjost težko dobo vsekakor lepo število. Ugotovil pa je, da je v banovini še okrog 150 šol, ki niso naročile niti enega izdava. Ako je šola za denar resnično tako velika, da otroci ne zmorejo nizkih mesečnih prispevkov, potem bi vsaka od teh šol naročila lahko vsaj po 2 do 3 izvede za šolsko knjižnico.

Mladinska matica ima še večjo zalogo kompletnih letnikov Našega roda in drugih rednih in izrednih publikacij, deloma vezanih, deloma broširanih. Da se izprazni zaloga, predvsem pa da bodo knjige resnično služile svojemu namenu in jih bodo starši lahko nabavili svojim otrokom, so sprejeli člani upravnega in nadzornega odbora ter zastopniki sreskih učiteljskih društev sklep, naj se cena knjigam zniža za 25%.

Ob pol 13. uri zaključil predsednik sekcije po izčrpanju dnevnega reda štiri in pol ure trajajočo sejo, na kateri so razpravljali vsi navzoči v popolni harmoniji o zboljšanju položaja učiteljskega stanu.

Impozantne učiteljske prireditve v Mariboru.

Mariborski tovariši sprejemajo goste. — Odkritje spominske plošče na krčevinski šoli. — Odlikovanje tov. Pučelika. — Veličasten zbor 5 sreskih društev. — Slavnostna otvoritev UD. — Prva zakuska v UD. — Na grobu A. M. Slomška. — Fotografija in šola.

(Reportaža o mariborskih učiteljskih prireditvah je prevzel načelnik našega Novinarskega odseka pri sekciji JUU tovariš Jože Zupančič iz Litije. — Op. ur.)

Maribor, naša severna trdnjava, je doživel te dni prireditve, s katerimi je dokazal vso svojo trdno življenjsko silo in sposobnost za delo na vseh popriških. Živahno organizirano delo je bilo izvedeno v vseh

obilico dela, da je našel prenočišče tudi soterim neprijavljenecem. Pa je Maribor, ki se je odel na poziv svojega župana

v zastave in svečano odelo,

sprejel gostoljubno vso armado popotnikov. V petek se je učiteljski prireditveni odbor sestel k poslednjemu sestanku. Z zaviždanja vredno železno disciplino so se domala vse naše mariborske tovarišice in tovariši stivali na razpolago prireditvenemu odboru. Med

Odbor Učiteljskega doma.

smereh, tako na gospodarskem in prosvetnem, odlično. Zlasti pa so bile

mariborske učiteljske svečanosti

prisposoda veličine uspeha, ki ga doseže stan, povezan v jaki stanovsko-politični organizaciji. Prav nič ne pretiravam, ako trdim, da je primer mariborskih učiteljskih svečanosti edinstven v listih kronike našega stanu.

Niz prireditev,

zasnovan s široko potezo, dokazuje vso podjetnost naših mariborskih tovarišev, uspeh, izveden do potankosti, kakor je bilo to določeno v programu, pa priča o žilavi preudarnosti tovarišev s severne meje in o sijajnem podjetnem duhu, ki žanje priznanje ne samo v krogih članstva JUU, ampak tudi vse široke javnosti.

Mariborski učiteljski dnevi so zlati listi v naših spominih, mariborski učiteljski dnevi naj bodo mejnik v delu naše organizacije,

Stopnišče v dom.

mariborski učiteljski dnevi naj bodo pogon k novim sličnim uspeha polnim prireditvam jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Prvi gostje prihajajo v Maribor.

Že ves teden pred prvo nedeljo v letosnjem novembru je bila parola: v Maribor — k otvoritvi prvega Učiteljskega doma na ozemlju dravske banovine. Vsi številni odseki ljubljanske sekcije JUU so kakor orjaški stroj stopili v akcijo: UPZ, EO, sekcijško tajni-

Jedilnica.

štvo i. dr.... Zlasti pa se prireditveni odbori mariborskih tovarišev.

Že v petek 5. t. m. so izstopali v Maribor prvi gostje, ki so se poslužili četrtinske vozne olajšave. Stanovanjski urad je imel

onimi, ki so sodelovali v odsekih, pa so bili najbolj neumorni tov. Tone Hren, predsednik UD, predsednik mestnega JUU tovariš Hočevar, pri stanovanjskem odseku še tov. Spanger in tov. Dojčinovič, pri blaginjskem odseku tov. Vomer in tov. Černovškova, prehrano je vodil tov. Cvetko ml. in čestita vrsta ostalih vzglednih tovarišic in tovarišev, ki jim naj bo krasen uspeh priznanje za ves trud in žrtvovanje.

Odkritje spominske plošče Mihaelu Neratu.

S sobotnimi popoldanskimi vlaki se je zganetla v Mariboru v glavnem že vsa številna učiteljska množica. Vse, kar čuti odlično ljubezen do stanu, je pohitelo v Maribor, doma so ostali le oni, ki jim važni in neodložljivi opravi niso dovolili pota k slovesnosti; gotovo pa je, da se je zbralo te dni v Mariboru toliko članstva JUU, kakor tega ni nihče pričakoval.

Že mnogo pred 10. se je zganetla v soboto na dvorišču osnovne šole v Krčevini stoglavna družba. Ob šolski steni je bil zgrajen govorniški oder, ves v zelenju in zastavah, nad njim pa velika slika pokojnega krčevinskega šol. upravitelja Mihe Nerata, ob njegovih straneh pa sliki Nj. Veličanstev. Pod Neratovo podobo pa pripis:

1874. — 1909.

† 2. 5. 1922.

Ob krasnem jesenskem dopoldnevu — bližnja okolica je žarela v zlatih barvah — se je povzpela na govorniški oder

šolski upravitelj tov. Cvetko Franjo,

tretji po vrstnem redu na tej šoli. Z redom sv. Save na prsih. Izrekel je dobrodošlico vsem tovarišem, zbrani šolski mladini, imenoma pa je pozdravil predstavnike uradov in organizacij, med drugimi: mariborskega šol. načelnika g. dr. Ipavca, ki je zastopal kralj. bansko upravo, okoliškega sreskega načelnika g. dr. Makarja, senatorja dr. Miroslava Ploja, župana dr. Lipolda, ravnatelja učiteljskega dr. Kadunca, dr. Poljanca, urednika »Popotnika« g. Senkoviča, ostale predstavnike, posebno še učiteljskih organizacij, sekcijškega predsednika tov. Dimnika i. dr. — Po Cvetkovih pozdravnih besedah se je zahvalil

v imenu kr. banske uprave

sreski načelnik g. dr. Poljanec, ki se je spominjal dela in uspehov Mihe Nerata, velikega prosvetnega in nacionalnega borca, stavlja joč ga vsem za svetel vzor.

Krčevinski pevski zbor »Luna«

je zapel pod vodstvom agilnega glasbenika tov. Horvata pesem: »Zadoni nam!«... Na govorniški oder se je povzpela nato

slavnostni govornik šol. uprav. tov. Pučelik.

Uvodoma je pozdravil navzočo rodbino pokojnega Nerata, nato pa je v iskrenih, toplih besedah očrtal Miho Nerata, ki mu je bil na krčevinski šoli ne samo šef, temveč tudi iskren tovariš in očetovski prijatelj. V jedrih besedah je podal zanimive življenjske črte o ustanovitvi krčevinske šole.

Iz življenja in delovanja Mihe Nerata.

Iz govora tov. Pučelika posnemamo: »Miha Nerat se je rodil v Hotinji, vasi in se je posvetil učiteljskemu stanu. Krčevina, obmejni del Maribora, je imela prvo šolsko ustanovo že pred 90 leti, ki je stala na sedanjem Povalejevem posestvu. V tisti zgradbi je pisal tudi Miklošič svoja dela. V teku desetletij se je šola čisto selila.

L. 1874. je dospel Nerat v Maribor z Vranskega kot nadučitelj. Pa so tu kmalu spoznali njegove pedagoške vrline in so ga tri leta kasneje imenovali za nadzornika v petih okrajih hkratu in sicer: za Konjice, Brežice, Kozje, Sevnico in Celje, koder je imel tudi svoj urad. Nerata pisarna ni dovoljno priklenila, on si je želel le v šolo. In res se mu je posrečilo, da so ga poslali spet nazaj h katedru, v »deželo nedolžnih otrok«, kakor je sam menil. Namestili so ga nazaj na

Krčevino, kjer je imela šola kaj klasičen naziv: »Windische Vorstadtsschule zur Hl. Maria«. V kako žalostno stavbo se je povrnil, naj govori dejstvo, da so morali otroci in učitelji sedeti ob deževnih dneh v učilnici pod — dežniki. S stropov je kapljalo kakor skozi — rešetko...

Nerat si je zastavil za svoj življenjski cilj zgraditev nove krčevinske šole. Našel je razumevanje odločujočih činiteljev in l. 1889. je že prejel ključke nove šolske stavbe. »Neratovo kraljestvo« — jo nazivamo še danes — je menil slavnostni govornik in pokazal na poslopje, ki je obdajalo zborovalce z dveh strani.

Nerat je uvedel na novi šoli tako pristržno in tovariško vzdušje, da je hvalil tedanji mariborski škof Napotnik krčevinsko šolo na vseh vizitacijah kot šolo — harmonije. Nestor slovenskih pedagogov je postavil krčevinsko šolo tudi na trdnjo vzgojno in odlično pedagoško tla. Saj je prišla Neratova šola na glas, da je ena najboljših v vsej tedanji avstro-ogrski državi. Na zavodu so se oglašale ne samo razne avstrijske, došle so tudi razne inozemske, predvsem ruske in rajhovske komisije, ki so jo ocenile v en glas: ustroj krčevinske šole naj bi služil vsem pedagogom za vzgled!

Neratova slovenska šola pa je bila trn v peti vsem tedanjim oblastvom. Ko so Neratu obesili na zavod nemške paralele, je moža, odličnega rodoljuba, zrušilo... leta 1909. je stopil v pokoj.

Tedaj so hoteli zadati slovenski krčevinski šoli smrtni udarec. V sedanje poslopje so namerjali naseliti nemško osnovno šolo, za slovensko šolo pa so kanili zgraditi novo poslopje, daleč izven mesta, da bi s tem pridobili vso slovensko dečo za bližje nemške šole. Nerat in drugi slovenski čuteči krogi so vzdignili proti tem načrtom vihar, ki je odjeknil celo v dunajskem parlamentu.

Krčevinska šola je ostala — slovenska! Vsaj na pol. V poslopje so priselili prejšnji slovenski še novo: nemško. Pisano zmes sta nudila oba zavoda zlasti v narodnostnem pogledu posebno med vojno. Na eni strani slovenski, na drugi germanski duh. Ko je prišel v krvavi letih vojne v Maribor nadvojvoda Albreht, si je ogledal med drugim tudi obe krčevinski šoli. Na eni so ga sprejeli s pesmijo: »Heil dir im Siegeskranz...«, pri sosedih pa so mu zapeli: »Bratje, Slovani smo!...«

In za tiste čase tako značilna salomonska rešitev: prvim so sporočili: »Najlepše je za domovino — prepevati«, drugim pa: »Najlepše je za domovino — molčati!«...

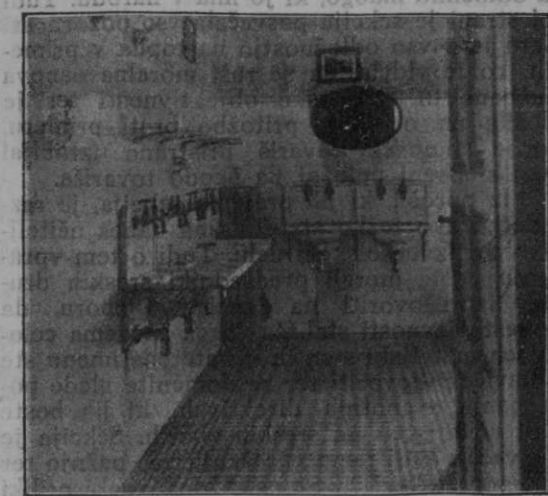

Učilnica.

Prevrat je spodnesel vse. Upraviteljstvo krčevinske šole je prevzel tovariš Pučelik, mariborski krajevni šolski svet pa je prevzel kot gerent Miha Nerat. Ob prevratu so ugotovili žalostno dejstvo, da je dve tretjini slovenske dece pohajalo v nemške šole in so tako tonili v germanstvu.

L. 1918. je rešilo narodnostno vprašanje mesta Maribora in usodo slovenske dece.

Nerat, ki se je v mladi Jugoslaviji spet ves pozivljen vrgel na delo, ni dihal dolgo

Kopalnica in umivalnica.

svobode. Prav v času, ko je bil izvoljen za častnega občana in mu je izdeloval prof. Copić diplomu, je bilo po njem. Diplom častnega občanstva pa so mu prislonili že — h krsti...

»Za čeno, za može in za otroke«
»Tempo« živijo na obloke

LJUBLJANA Za gotovino: MARIBOR
Gledališka 4 Šelenburgova 4 Slovenska 18

Tov. Pučelik je končal: Popotnik, ki greš tod mimo, ozri se v to šolo, ki je bila trdnjava slovenstva v najhujših časih. Pokloni se manom njenega ustanovitelja Mihe Nerata. Slava Mihi Neratu!

Na dvorišču so zadelali pijetetni klici, nato pa se je vse pogreznilo v enominuten molk.

Nadaljnji govornik

g. Senkovič, urednik »Popotnika«, je ocenil Nerata, svojega prednika v uredništvu »Popotnika« s pedagoškega in literarnega gledišča. Poudarjal je zasluge Nerata kot urednika, ki je hvalil, kar je bilo pohvale vredno, in je grajal, kar je bilo v takratnem šolstvu slabega.

Neratovega »Popotnika« zasluža je bila tudi ta, da je gradil notranjo organizacijo našega šolstva, kar mu je zlasti uspelo, ko sta si »Popotnik« in »Učiteljski tovariš« razdelila delovno polje.

Neratova zasluga je tudi ta, da je raziskoval pedagogijo velikih narodov, zasledoval stanje in napredek šolstva drugod in je v »Popotniku« seznanjal z zunanjim svetom naše ljudi.

Šolski nadzornik g. Senkovič je končal: »Tebi, nepozabni Nerat, kliče slovensko učiteljstvo z vsemi svojimi prijatelji, ki so prihiteli v obmejni Maribor, za vse, kar si mu dal: Slava!«

Prav globok vtis je napravila na vse navzoče, ki so kljub občutnemu mrazu vztrajali na svojih mestih.

deklamacija učitelja Cvetka Ivana.

Mladi mariborski tovariš je nad vse vzorno podal prigradno pesnitev šol. upravitelja Fr. Cvetka, znanca in prijatelja Mihe Nerata, in sedanega upravitelja krčevinske osnovne šole. Deklamator je žel mnogo priznanja. Pesnitev so delili šolski otroci med vse navzoče, prebitek pa porabili v pokritje stroškov za Neratovo spominsko ploščo.

Spet je nastopila »Luna«, pevski zbor tovariša Horvata, ki je občuteno in dovršeno zapela

»Čolnič moj«.

Zbor je bil nagrajen s ploskanjem, zatem pa je stopil na govorniško tribuno

tov. Ivan Dimnik iz Ljubljane, predsednik sekcije JUU za dravsko banovino.

Reprezentant slovenskega učiteljstva je poudaril, da prisostvuje današnjim mariborskim učiteljskim slovesnostim jugoslovensko učiteljstvo. Miha Nerat, naš vzornik, je bil odličen ne samo kot šolnik, temveč tudi kot organizator, in je ravno on sprožil misel za ustanovitev Zveze slovenskih uč. društev.

Nato je predsednik tov. Dimnik očrtal pok. Mihaela Nerata podrobno kot velikega učiteljskega organizatorja. Svoj govor je zaključil:

— Tebi, Miha Nerat, se klanja danes 23 tisoč organiziranega jugoslovanskega učiteljstva, v čigar imenu Ti kličemo: Slava!

Vsa množica se je strnila s svojim predsednikom v izliv iskrenega počaščenja svojega velikega vzornika.

Na spominsko ploščo je tovariš Dimnik položil lep levorov venec s trakovi v državnih barvah.

Odlikovanje tov. Pučelika.

Pred nedavnim je odlikoval Njeg. Vel. kralj Aleksander tov. Pučelika z redom sv. Save V. razreda. Sreski načelnik dr. Milan Makar je porabil lepo priliko, ko se je zbralo v Mariboru učiteljstvo, da počasti s tem starega učiteljskega veterana, ki si je prislužil visoko priznanje. Z lepim nagovorom je pripel vladni zastopnik tov. Pučeliku red sv. Save, odlikovanec pa se je zahvalil za odlikovanje s prošnjo, naj se sporoči njegova vdanost na najvišje mesto. Odlikovancu so nato njegovi znanci in prijatelji iskreno stiskali roke.

Prav prijetno je zajela vse beseda, ki jo je spregovoril h koncu proslave

zastopnik SKJ br. prof. Struna,

starosta mariborskega Sokola III.

Uvodoma je ugotovil ozko vez med delom učiteljstva in sokolstva, ki šteje najboljše delavce ravno med učiteljstvom. Posebej se je dotaknil dela pokojnega Mihe Nerata kot odličnega narodnega borca, ki si je prizadeval neumorno, da ohrani Maribor svoj slovenski značaj. Ob zaključku simpatičnih besedi je br. starosta izjavil: Maribor mora dati delu in zaslugam Nerata, učitelja in Sokola, tudi javen dokaz zahvale, zato naj se čim prej imenuje ena naših cest:

Cesta Mihe Nerata.

Manom učitelja in Sokola Mihe Nerata pa kličem: Zdravo!

Iskrene besede sokolskega predstavnika so žele splošno pohvalo.

Pred spominsko ploščo.

Z dvorišča, kjer se je vršila pietetna proslava Neratovega spomina, šlo je občinstvo skozi vežo, kjer so odkrili spominsko ploščo. Je iz marmorja. Pod sliko Mihe Nerata iz njegovih poslednjih let pa stoji naslednje besede:

Šolski upravitelj
gospod
MIHAEL NERAT

je ohranil narodni značaj tukajšnje šole, ki je bila do l. 1919. edini slovenski šolski zavod v bližnji mariborski okolici, in je zaslužno deloval 36 let kot urednik pedagoškega lista »Popotnik« za narodno šolstvo vse Slovenije. To spominsko ploščo mu ob 10-letnici njegove smrti v globoki hvaležnosti poklanjata krajevni šolski odbor v Krčevini in slovensko

učiteljstvo, včlanjeno v JUU, sekciji za dravsko banovino v Ljubljani.

1932.

Vsa stoglava množica, ki je zapuščala zborovanje v Krčevini, je zavalovila skozi vežo, čitala gornje pomembne besede in občudovala krasni venec, darilo sekcije JUU, ki se je ves zlat lesketal v sončnem jesenskem dopoldnevu.

Reka učiteljstva se je nato usmerila proti Narodnemu domu k zborovanju.

Zborovanje 5 sreskih društev JUU.

V okviru mariborskih učiteljskih prireditvev se je vršilo v soboto tudi veliko stanovsko zborovanje sreskih društev JUU iz Maribora, Maribora-levi breg, Maribor-desni breg, Sv. Lenarta in Slovenske Bistrice.

Večina učiteljstva iz navedenih srezov se je ob 10. udeležila Neratovih pijetetnih slavnosti na krčevinski šoli. Ker se je ta prireditvev zavlekla močno čez prvotno določeno uro, se ni moglo pričeti točno niti skupno slavnostno zborovanje, ki je bilo objavljeno za 11. uro. Prvi došleci s krčevinskih svečanosti so dospeli v Narodni dom nekaj pred 12. uro. Mahoma za njimi pa se je osredotočila v veliki dvorani Narodnega doma več stoglava armada učiteljstva. K zborovanju so pohitele tudi tovarišice in tovariši iz vseh predelov naše banovine, ki so došli v Maribor k ostalim slavnostim, da čujejo besede dveh učiteljskih voditeljev: tov. Dimnika iz Ljubljane in tov. Antona Hrena iz Maribora.

Otvoritev

po predsedniku zbora tov. Cirilu Hočevanju.

Do zadnjega kotečka natrpano dvorano, prav tako kakor tudi predveče, mnogi pa so morali zaradi pomanjkanja prostora oditi, je pozdravil opoldne tovariš Ciril Hočevan, predsednik mariborskega sreskega društva JUU. Imenoma je navedel in pozdravil več odličnikov iz javnega življenja, ki so se udeležili mogočnega učiteljskega zbora ter vodilne osebnosti iz organizacijskega pokreta. Simpatično so bili sprejeti pozdravni telegrami, ki so jih poslali: predsednik JUU tov. Damjan Rašić iz Beograda, načelnik prosvetnega oddelka za dravsko banovino g. Jos. Mazi, načelnik oddelka za osnovne šole tov. Andrej Rape, zadržani tov. Musek iz Ptuja in še nekateri drugi. Sledilo je poročilo pripravljene odbora glede prehrane, stanovanja in ostalih zadev, nato pa je podal predsednik zborovanja besedo

tov. Dimniku,

ki je očrtal položaj v naši organizaciji s posebnim ozirom na našo banovino.

Po zaključnih besedah tov. Dimnika, za katere ga je poslušalstvo nagradilo s ploskanjem, je spregovoril še

tov. Anton Hren,

predsednik mariborskega Učiteljskega doma, ki je govoril med drugim tudi o prizadevanju učiteljstva za zgraditev lastnih učiteljskih domov. Maribor je stopil na čelo slovenskega učiteljstva.

Lepo zborovanje je prav gotovo doseglo svoj namen. Mogočna udeležba je okrepila stanovsko zavest, iskrene besede govornikov, za katere jih je članstvo tako prisrčno nagradilo, pa so segle vsem v dušo. Podrobnejše poročilo o zborovanju pa bomo prinesli v koloni med društvenimi poročili.

Učiteljski dom slavnostno odprt.

Kljub temu, da smo že po Vseh svetih, pa ima mariborsko solnce tako moč, da te neubranljivo potegne iz mesta v mehko okolico. Prav vesel sem bil, ko sem v petek popoldne pogledal na razpored prireditvev in zvedel: novi Učiteljski dom leži zunaj iz mesta. Pred menoj so korakale številne družbe, namenjene tja, kakor jaz, mnoge sem prehitel, ko pa sem došel znanca, ljubljanskega šol. nadzornika tov. Gruma, našega finančnega ministra pri JUU, sva stopila vstric in s suknjami na rokav koračila sredi vil in negovanih vrtov po glavni cesti proti Kamnici — med potjo prijateljsko kramljavač.

Le nekaj deset korakov z glavne ceste stoji dom. ki ga že poznamo iz časopisnih klišejev, da smo bili na pravem pa nam je pričala številna množica, ki se je zbirala pred hišo.

Malce po 15. je stopil predsednik UD. tov. Hren s predsednikom sekcije JUU tov. Dimnikom in še nekaterimi drugimi gospodi na balkon.

Predsednik UD tov. Hren pozdravlja.

Z zanosnim glasom, kakor ga redka prilika zahteva je tov. Tone spregovoril: »Ob tem lepem dnevu, ko nas obseva mehko jesensko solnce, doživljamo svečan trenutek. Otvorjamo dom: sad truda, dela in žrtve.« V nadaljnjih besedah in dobrodošlici vsem je še pozdravil sreskega načelnika g. dr. Ipavca, ki je znan tudi kot velik prijatelj učiteljskega stanu, županovega namestnika dr. Rodoška, šolske nadzornike tov. Koropca, Tomažiča, Gorupa, zastopnike sekcije i. dr.

Nato je poudarjal tovariš Hren: Dom, ki ga otvarjamo, je namenjen naši deci. Želimo boljše bodočnost vsemu našemu stanu, ker smo prepričani, da bo imel takrat boljše bodočnost tudi ves naš narod. Ob priliki, ko otvarjamo UD, odkrivamo tudi zunanji dokaz naše hvaležnosti stanovskim vzornikom. Vzor-vzorniki, čigar imena so vklesana v marmor ob vhodu v dom so:

Engelbert Gangl, ponos in vodnik učiteljstva. Ob 50 letnici njegovega življenja je zbralo učiteljstvo lep znesek in ga je poklonilo UD.

Tinček Vodenik, znani šaljivec, a ko je bilo potreba, resen in stvaren delavec.

Anton Porekar, pokojni tovariš, katerega družina je tudi ob tem slovesnem trenutku med nami.

Nadalje:

Mihael Nerat,

Betka Klampfarjeva,

Tilčka Vodenikova

ter kot poslednji Slavoj Dimnik, ki je umrl pred nedavnim in smo njegovo ime vklesali v UD, za katerega je delal tako neumorno, šele včeraj.

Vsem ostalim, ki so delali za dom, pa naj govori za njihovo poštrevnost UD sam! Potem, ko je tov. Hren pozval vse navzoče še k nadaljnjemu delu za koristi stanu, je zaorila izpod balkona gromka pesem, ki jo je zapel zbor mariborskih učiteljev pod vodstvom tov. Horvata.

Predsednik sekcije tov. Dimnik

je obujal z balkona stare spomine na otvorenje UD v Zagrebu. Hrvate, ki jih je vodil takrat Davorin Trstenjak, je visoko prepletala stanovska in nacionalna zavest. Beograjski UD pa smo pomagali graditi tudi mi s svojimi prispevki. Na ozemlju naše sekcije otvarjamo šele prvi UD, zato iskreno čestita vsem, ki so ga pomagali graditi, posebno tov. Hrenu. (Prostor pred domom oživi — pozdravni klici.) Ko se je poleg vihar navdušenja, je tov. Dimnik nadaljeval: Učiteljski domovi niso zgolj penzionati in učiteljske pisarne, to so spomeniki naše stanovske zavesti in žarišča, iz katerih odseva delo v jugoslovanskem pravcu.

Le vztrajno naprej! UD naj dvignejo ves učiteljski stan v naši državi.

Gromko pritrdjevanje je žel tov. Dimnik za svoja izvajanja, za njim pa je povzel besedo zastopnik g. bana sreski načelnik

g. dr. Ipavec.

Omenjal je zasluge odbora UD in predsednika g. Hrena, ki so šli na delo že pred desetimi leti, vsem je pomagal neumorno podpredsednik g. Ivan Tomažič, mariborski šolski nadzornik. Ž željo, naj bo dom vsem lepo in varno zavetišče, je končal svoja izvajanja, nakar je spregovoril

g. dr. Rodošek,

zastopnik občine in zadržanega župana

takole: Danes imamo mnogo organizacij, ki žive nekatere zgolj na papirju. JUU pa dela vneto in nas vedno z uspehi preseneča. Z delom kaže JUU svojo notranjo moč. Naša mladina potrebuje dobre vzgoje, ki jo naj dobi v UD. Novi zavod je ponos tudi mariborskemu mestu.

Po toplih besedah dr. Rodoška je tovariš Hren izjavil:

»DOM JE OTVORJEN«

in je povabil vse na ogled.

Menda nihče od nas ni pričakoval, da je dom tako praktično urejen. Njegove vrline so mnogotere, najbolj te pa preseneča, da ni v njem nič kasarniškega, povsod veje topla domačnost. S higienskega pogleda je vse moderno. Mladina ima zadaj za stavbo obširen vrt z igriščem, ping-pongom in drugimi zabavišči. V sobah niti ne bo prenatrpanosti; velike spalnice poznajo kot obupne iz vojaških časov, UD pa ima lične in mične sobice s 4 do 5 posteljami.

Ta dom bo za učiteljsko mladež pravi raj, konkurenčna mesečina ne bo odbila nikogar, UD — dom zdravja in zadovoljstva — naj da našemu stanovskemu pokretu dotok svežih, čvrstih sil.

S ponosom nad uspehom naših mariborskih tovarišev smo zapuščali UD s trdnim sklepom:

Primožič Ivan:

Veste — kritike — to so hudi možje ... oni imajo nazore.

(Žup.)

V vseh revijah in časopisih, kar jih dobim in katerih nimam, pregledam najprej zadnje strani. Tam so navadno predali za kritike in polemike. Kajti so kritike in polemike zviata reč. Če so vredne svojega imena, razbistre marsikatero zadevo; če so slabe, nadomeščajo humorističen list, kar v teh žalostnih časih tudi ni brez pomena. Takih »kritik« pa pri nas ne pišejo kritiki.

V 7. števil. »Učiteljskega tovariša« je nekdo zbral kritike o publikacijah Mladinske matice. Kakor berem, bodo te »Kritike« dobile še en del. Sicer bi Mladinska matica brez vsake skrbi lahko prešla tistih par nepotrebnih vstric v »Ljubljanskem zvonu« in »Slovenec«, ker nihče ne dvomi o kvaliteti njenih publikacij, zlasti »Kresnic«. Končno pa za razčiščenje ne bo škodoval še dodek.

Ne smemo pa pozabiti, da ne prinašata samo »Ljubljanski zvon« in »Slovenec« take duhovitosti. Celotna »Popotnik« je odprla vrata podobnim kurioznostim! V mislih imam oceno Pibrovčevega »Drugač razreda«. Pisec te ocene, L. Zupanc, razloži takoj v prvih vstricah, da ocena ni ocena — ampak — no, tu je vsaj odkrit! Saj so na tej poldrugi strani res redkosti, ki bi jih človek ne sadi v literarno-znanstveni muzej. (G. Pibrovcu se najbrž ni zdelo vredno o takih »kritikah« prepričati). Članek je prav izvrsten kalup ali sablon za ocene, kakršne bi pod nobenim pogojem ne smele biti — vsaj v »Popotniku« ne!

V vrsto Maribora naj stopi kaj kmalu tudi Ljubljana. Starejša sestra naj posnema zgled mlajše.

Ljubljanci-zaspanci, na delo tedaj!...

Prva zakuska v UD.

Predsedstvo UD je povabilo po ogledu predstavnike raznih korporacij k mali zakuski v hišno obednico. Velika okna še podkrepe čut ugodja v vogalnem lokalu. Upravnik UD tov. Lovše je s svojo gospo soprogo, odlično gospodinjino in s pomočjo članov UD postregel z narezki in drugimi prigrizki.

Tov. Hren je kot gazda otvoril vrsto napitnic z željo, naj bo UD stara slovanska gostoljubnost glavna zapoved. Iskrena domačnost je zajela vso družbo, stara učiteljska garda, kakor tov. Gnus, Kranjc iz Celja, in drugi, so bili mahoma pomlajeni in so se raznežili ob veselem dejstvu, da imamo tudi Slovenci svoj učiteljski dom.

Zastopniki JUU na grobu pedagoga A. M. Slomška.

Na mariborskem pokopališču sniva svoj večni sen škof A. M. Slomšek, ki je legel v grob pred 70 leti. Slomškovo ime je tesno povezano z zgodovino slovenskega šolstva. Predstavnica učiteljstva JUU, se je velikemu šolniku, pisatelju »Blažeta in Nežice« v nedeljski šoli že oddolžila s spominskimi spisi v raznih listih, ki jih izdaja, tako med drugim v »Popotniku« in v »Našem rodu«. Ni pa moglo naše učiteljstvo mimo lepe prilike, ko se je v impozantnem številu zbralo v Mariboru, da se ne bi tudi na viden način oddolžilo velikemu pedagogu. Večja učiteljska družba je odšla v soboto popoldne po ogledu UD na mariborskem pokopališču. Deputacijo sto tvorili med drugim zastopnik sekcije JUU s tov. Kobalom, glavnim tajnikom, predsednik mariborskega JUU tov. Ciril Hočevan, za podočeljska društva tov. Miloš Verk, predsednik šmarsko-rogaškega sreskega društva JUU, tov. Leskovarjeva, tov. Štupca in tov. Viktor Grčar pa az mestno učiteljstvo.

Ob grobu, ki hrani zemeljske ostanke odličnega slovenskega škofa, je izpregovoril tov. Viktor Grčar, ki je položil nato na njegov grob

krasen venec, prepleten z državnim trakom. Tako besede tov. Grčarja kakor vsa pijeetna proslava A. M. Slomška je naredila na vse prisotne izreden utis. S klici: »Slava spominu šolnika Slomška!« je zapustila deputacija Slomškovo zadnje domovanje.

Fotografija in šola.

Sobota je bila res kakor pester urnik. Prireditve so se vrstile druga za drugo, tako, da si udeleženci niso utegnili prav nič oddahniti.

Za 17. uro je bil napovedan skupen ogled fotoamaterske razstave v kazinski dvorani. Razstavo, ki vsebuje nad 200 slik najboljših jugoslovanskih fotoamaterjev, je prenesel iz Ljubljane Fotoklub. Agilni njegov tajnik gospod Karlo Kocijančič je došel iz Ljubljane, da bi tolmačil učiteljstvu slike in imel informativno predavanje: »Fotografija in šola«.

Zaradi premalega časa ni bilo predavanja in so se domenili z udeleženci, ki jih je »povedel« v razstavno dvorano mariborski šolski nadzornik tov. Tomažič, naj izdela g. Kocijančič referat za Uč. tovariša. Na razstavi sodelujejo tudi nekateri naši tovariši. (Op. uredništva. — Značilno je, da sta bila došleja na razstavi prodana le 2 posnetka, Skerlepove »Marjetice«, in »Šolska hranilnica«, posnetek tov. Jože Župančiča, ki je znan fotoamater in predsednik litjskega Fotokluba. Slika »Šolska hranilnica« je kupila mariborska Mestna hranilnica.)

(Nadaljnje poročilo v prihodnji številki.)

Kritika.

Vrednost in nevrednost Pibrovčeve knjige denem na stran. Danes naj natrgam le nekaj Zupančičevih cvetk!

Takoj v uvodu pogreje že tolikokrat premleto frazo o »prepariranju« na učiteljski. Mili Bože, tudi doktorji ne padejo že dovršeni na zemljo in se morajo prav tako »preparirati!« Sicer pa se je na učiteljski mogel tudi vsakdo sam »preparirati«, če je le hotel; gg. profesorji so to brez dvoma radi dopuščali, kajti »nürnerskega lijaka« tedaj še niso imeli, kakor ga še danes nimajo! Pustimo že enkrat tisto neslano zabavljanje z učiteljskem. Kdor je dobil tam premalo izobrazbe, — skladovnice knjig in življenje samo mu je nudi v izobilju.

Takoj pod temi »prenasičenimi nauki« preide na knjigo, v kateri ne najde »nič subtilnega«. Ta »subtilnost« mi ni jasna. Beseda je doma pri novejših slikarjih; pomeni — dovolite, da razložim — mehko, nežno, rahlo. Kaj bi z nežnostjo in rahlostjo v znanstveni knjigi? Res, ta subtilnost je na tem mestu čuden utrinek! (Mogoče misli Z. subjektivnost?)

Brez kakega prehoda skoči kritik na očno posameznih poglavij. Pri prvem čitanju sem dobil vtis, da je uredništvo nekaj uvoda črtalo; kakor izgleda, ga na žalost ni. — Ko nato preide ocenjevalatelj preko sila zamotnega problema prestopkov na Gašperčaka (ki spada k telovadbi!), namigne prav po očetovsko: »Tovariš Pibrovce, tukaj si zavozil! Te ga... nikar!« Kako skrito namigavanje!

Po tem razdejanju pa se nenakrat zgodi nekaj, da človek komaj verjame: »Spisje« v 7. vstricah vkuje v nebesa. A takoj zopet po-

pravi ta greh in zadovoljno vzdihne: »Hvala Bogu...«, da je poglavje o risanju... silno kratko. »Z balastom« zaključil rač. pouk in pove glavno kurioznost, duhovito in modro o lepem, petju in telovadbi: To so »Poglavja, ki so se že izkašljala v prvi knjigi«. Prebral sem že nekaj kritik in polemik, stvarnih in uničujočih, da bi pa slišal kdaj o kašljanju, se ne morem spomniti. Take izraze bi moral g. urednik črtati že iz golega takta, če že ni hotel odkloniti vsega. Potem bi mu tudi ne bilo treba dodajati pripomb. Sploh naj bi spremenil svoje pripombe v kritiko, pa bi imeli vsaj dostojen članek. Kajti take »kašljajoče« in bolehave kritike jasno pričajo, da mora biti tudi kritik osebnost, ki mora imeti dobro mero znanja v glavi, da se mu ni treba loviti za različnimi tujimi izrazi. Biti stvaren, resen in lojalni kritik, vreden svojega naslova, je težje, kot spisati »Drugi razrede!« Če pa hoče kdo ocenjevati pedagoga, literata, sli-

karja in kiparja vse v eni sapi, mora biti danes že genij! Pri nas so redke izvrzne znanstvene knjige, pedagoške še celo. Če bodo pa še te redke izdaje mrcvarili na dosedanji način samo s svojim očetovskim okusom, bomo doživeli praznoto, da se Bogu usmili. Nismo vsi tako srečni, da bi mogli seči po tujih delih, treba je prvenstveno po domačih. Z naj se kar nič ne boji, da bomo vzeli Pibrovca za šablono; iz krajevnih razlogov je to nemogoče in pisatelj sam tega ne želi. On je kažipot, ne berglja! Vsaj tako sem ga razumel, še preden sem bral ocene. Kdor pa želi kalupov, bi jih dobil tudi brez Pibrovca.

Zelimo le, da Pibrovca izda še 3. in 4. razred. Morda bi bilo to mogoče v skupni knjigi. Uredništvo »Popotnika« pa prosimo, da nam ne servira več takih »ocen«. Če moramo že prenašati pod nekaterimi članki tiste blagoslove v obliki pripomb, naj nam vsaj priznane z Zupančevimi »Kritikami«.

Iyanka Kalinova:

Lokalni muzej.

»Ni razumevanja sedanosti brez poznanja minulosti« pravi zgodovinar Ranke. Naša doba je bila in je še polna zgodovinskih dogodkov, težkih, usodnih, pa tudi svetlih. Povojna leta so nam dala celo vrsto povesti, romanov, ki jim je vsebina zajeta iz dobe svetovne vojne. V zadnjih letih pa se osobito na slovenskem knjižnem trgu pojavljajo dela, ki nas vodijo v davno prošlost naše zemlje. V splošnem ljudje radi segajo po zgodovinskih romanih. Tudi naše dnevno časopisje prinaša dokaj člankov iz zgodovine naše zemlje. Na tem polju imajo nekateri naši tovariši pač precej zaslug.

V zdravilišču Laško ob Savinji vidiš na šolskem poslopju napis »Valentinčičev lokalni muzej. Vstop prost.« Kako prijetna izprememba za zdraviliške goste, ki so jim poletni dnevi mnogokrat res dolgi! Presenečena sem opazovala, da so mnogi izmed letoviščarjev prav radi posekali muzej. Ni moj namen, da bi opisovala ta muzej, ki je gotovo vreden, da si ga človek ogleda, saj ima precej čednih lokalnih predmetov. Žal mi je bilo le to, da slučajno ni bilo nikogar izmed tovarišev, ki bi bil vodil po muzeju. Ako bi učiteljstvo polagoma opremilo predmete s kratkim popisom, koliko bi pridobil muzej.

Ta muzej v Laškem pa mi je rodil misel, da bi naši tovariši in tovarišice še v marsikaterem drugem kraju mogli misliti na osnove lokalnega muzeja. Saj so mnogi večji, pa tudi manjši kraji, ki nudijo to ali ono, kar bi zanimalo tujca, pa tudi domačinu bi bilo v veselje. Gotovo ne bo povsod izkopenin, a dale bi se najti stare slike kraja, okoliških gradov, cerkva, razvalin, predmeti domače obrti, kamenine, sestavljene v zbirke, stare pripovedke, morda celo kaka pesem, kar bi se zapisalo v posebni, za to namenjeni knjigi. Skoro vsak kraj ima kaj lastnega. Pa tudi ves napredek sedanjih dni naj bi prišel — vsaj v fotografijah in diagramih — v tak muzej. Saj vendar vemo, koliko lepega in zanimivega nam je nudila v tem oziru razstava mest na lanskem velesejmu.

Naši tovariši — najbrž tudi tovarišice — so nekateri za čudo pridni v zbiranju zgodovinskih podatkov. V radiu so bila že nekatera taka predavanja. Ali ne bi bilo možno, da bi taki zgodovinarji zbrali pridobljeno snov v zbirko? Ako bi bila taka zbirka dokaj obširna in res zanimiva, bi pa morda res našla založnika. Po taki ceneni brošuri bi kaj radi segli rojaki dotičnega kraja, učitelji, ki bi si izbrali kraj za šolski izlet, učitelji zgodovine in naposled morda tudi kak tujec. Taka tiskana brošura bi bila seveda že cilj vseh želja. Morda pa bi se izbrana snov vsaj dala v številnejših izvodih razmnožiti na stroju. Na učiteljskih zborovanjih bi moral avtor poročati o tem in vem, da bi si marsikdo rade volje in s pridom nabavil tako delece in povrnili neznatne stroške, ki bi zrasli piscu z razmnoževanjem. Iz lastne izkušnje vemo, kako včasih stikamo in poizvedujemo o posebnostih kraja, kamor smo se namenili na izlet.

Jasno je, da so te vrstice daleč od katkega načrta; so le klic vsem onim, ki so polni veselja in dobre volje. Ako bi ta klic našel kaj odziva, bi se zanesljivo veselil marsikdo izmed nas.

Splošne vesti.

— Novi prosvetni minister dr. Radenko Stanković je profesor in tajnik beogradske univerze. Pred svetovno vojno je bil ugleden javni delavec v Zagrebu ter se je odlikoval v vseh nacionalnih akcijah, zlasti v času narodnega osvobodjenja in je bil poverjenik za socialno politiko v Narodnem Vijeću. Malo po prevratu se je preselil v Beograd, kjer je nekaj časa skupno z gg. Jurajem Demetrovičem in dr. Kostom Kumanudijem izdal časopis »Jugoslovenska njiva«. Dr. Radenko Stanković uživa kot znanstvenik velik ugled in si je pridobil kot profesor beogradske medicinske

fakultete v mednarodnih znanstvenih krogih veliko avtoriteto.

**Ce žeza te in glad mori,
a skopo v žepu ti zveni,
za mal denar postregel rad
ti »Daj-Damov« bo avtomat.**

— Poslovanje P. R. K. v novem šolskem letu. Ob pričetku novega šolskega leta 1932. in 1933. Vas prosimo, da nam tudi v tekočem šolskem letu ostanete zvesti, oziroma da iznova organizirate Podmladek R. K. na Vaši šoli. Zahvaljujemo se vsem organizacijam, poverjenikom, učiteljem in učiteljicam ter so-trudnikom za njih požrtvovalno in uspešno delo. Lepi uspehi dosedanjega delovanja Podmladka pričajo, da ima ta največja svetovna mladinska organizacija veliko vzgojno vrednost.

Dodatno k razpisu glavnega odbora štev. 7481/32 opozarjamo na sledeče:

1. Prijavne karte. Izpolnjene prijave karte naj se takoj v začetku šolskega leta pošljejo oblastnemu in glavnemu odboru. Za organizirane smatramo samo tiste šole, ki pošljejo prijave karte. Včlanijo naj se po možnosti vsi Vaši učenci (-ke) v vseh razredih, vsaj pa ena tretjina učencev (učenek) iz vsakega razreda, ker le tedaj se razred smatra, da je organiziran. Šole pa, ki doslej še niso bile organizirane, naj nam predvsem naznajo svoj pristop, nakar dobe tiskovine za prijave karte. Poskrbite, da se včlani pri Podmladku tudi izvenšolska mladina.

2. Članarina. Od zbrane članarine na vsej šoli ostane 25% v blagajni šolskega odbora, a 25% se naj pošlje krajevnomu odboru P. R. K., ako obstoji v kraju, drugače pa ostane tudi 25% v blagajni šolskega odbora, dočim se naj pošlje 50% koncem januarja in koncem junija vsakega leta direktno glavnemu odboru P. R. K. v Beogradu. Polovico prejete članarine pošlje glavni odbor potem oblastnemu odboru. Zaradi ekonomske krize je v mnogih krajih težko plačevati članarino. Člani pa si to članarino lahko na kak način zaslužijo.

3. Dalje naj organizirane šole pošiljajo podpisanemu oblastnemu odboru za njegove večje potrebe 10% od vseh svojih dohodkov, izvenšolski članarini.

4. Delo Podmladka je različno. Skrbite, da razredni in šolski odbori redno izvršujejo svoje administracijske posle. Navajati je Podmladkarje k samodelavnosti. Prizadevajte si, da se izboljšajo zdravstvene razmere pri učencih samih v šoli in na domu. Snujte šolske kuhinje PRK, šolske vrtove, šolske koše, delavnice za ročna dela, šolske lekarne, kopališča, igrališča, okrevališča (ferijalne kolonije), kino, radio, razne tečaje, zabave, koncerte, predavanja, predstave, razstave, gledališke igre, izlete itd. Podmladkarji naj zbirajo podpore, da morejo pomagati součencem z obleko, obutvijo, zdravili in šolskimi potrebščinami ter s hrano. Pomagajo naj tovarišem v pasivnih krajih, proslavljajo spominske dneve itd.

5. Važno je medšolsko dopisovanje. Na vsako pismo, darilo ali kaj drugega je treba odgovoriti in se zahvaliti.

6. Nedotakljivemu skladu je posvečati večjo pažnjo.

7. Šolske kuhinje PRK so povsod neizmerne koristi v vsakem času, a zlasti za čas gladi. Take kuhinje so že na 35 šolah. Prosim, da jih osnujete po možnosti tudi na ostalih šolah.

Živila za vzdrževanje šolskih kuhinj lahko zbirajo otroci sami s pomočjo šolskih vrtov, šolskih košev itd.

Glavni odbor je izdal posebno brošuro »Rad šolskih kuhinj PRK«.

Pišite ponjo glavnemu odboru.

8. Knjižnica PRK. Mnoge šole nam še niso poslele vsega denarja za knjižnice, ki smo jih poslali. Ta denar naj se nam takoj pošlje. V zalogi imamo še veliko izvodov I., II. in III. zvezka. Prosim, da jih naročite.

9. Poročila. Konec januarja in konec junija je poslati oblastnemu in glavnemu odboru polletno poročilo po predpisanem obrazcu. V polletnih poročilih je vselej izkazati tudi finančni pregled in gotovino prenesti v naslednje polletno poročilo. Izpolniti je tudi vse druge rubrike. Poročila naj se pošiljajo pravočasno.

10. Pošiljanje denarja. Na položnicah ali nakaznicah natančno označite, za katero stvar je poslani denar namenjen. Za stvari, ki jih naročate pri glavnem odboru, obračunajte direktno s tem odborom.

Fort. Lužar, predsednik. Fr. Gabršek, tajnik.

VAŽNO OPOZORILO UČITELJSTVU.

Ker je sedaj prišel čas, da bomo v šoli pričeli učencem izposojati knjige iz šolske knjižnice, ne bi bilo napačno to knjižnico nekoliko izpopolniti. Da vam pri tem pomagamo, smo se odločili odstopiti šolskim knjižnicam in mladini naše knjige po 50% do 70% nižjih cenah, kakor so navedene po knjižnih katalogih. Vemo, da je sedaj prehodno pomanjkanje denarja in ravno to nas je privedlo do naše odločitve. Knjige dobite torej za isto ceno, kakor stanajo nas.

Vse učiteljstvo naprošamo, da pojasni tudi mladini ugodnost, ki jo je lahko deležna v času od 15. novembra t. l. do 15. febr. 1933. Današnji številki je priložen prospekt z navedbo knjižnih zbirk po naši lastni ceni. Prospekt je namenjen mladini kateri ga pokažite. Ako želite še več takih prospektov, nam to sporočite in vam jih z obratno pošto pošljemo. Mnogo uspeha pri delu nam želi

Knjižarna

Učiteljske tiskarne v Ljubljani,
Franciškanska ulica 6.

KONFERENCA PREDSTAVNIKOV ZADRUG DRŽAVNIH USLUŽBENCEV DRAVSKE BANOVINE V LJUBLJANI.

V nedeljo dne 23. oktobra 1932. se je vršila v Ljubljani konferenca predstavnikov vseh zadrug drž. uslužbencev dravske banovine. Številno obiskano konferenco je vodil predsednik Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev v Ljubljani gosp. A. Žigon. Prisostvovala sta kot zastopnika Zveze Nabavljalnih zadrug njen predsednik gosp. Miloš Štibler in gosp. Ivan Deržić. Po izčrpnih referatih, katere so podali gg. Deržić Ivan, Miloš Štibler, predsednik Nabavljalne za-

Pri naročilih potom Učit. gosp. poslovalnice upoštevajte knjigarno Učiteljske tiskarne!

A. D.:

Vam, ki iščete sonce...

(Ob priliki trboveljskih slavlčkov v Ptuj
dne 15. oktobra 1932.)

Hrepenenje vas je izvabilo.

Iz črnih rudarskih bajt, da ste poromali s pesmijo v svojih srcih iskat sonce na sonč-ne livade.

Saj ste se nam tako predstavili s Klemenčičevo pesmijo rudarskih otrok, ki je postala vaša godba rudarskih siren:

Mi smo pa od tam doma,
kjer se sonce ne smehlja,
kjer ni tratice nobene,
kjer ni šumice zelene...

Tam pri nas je črn dim,
črna fabrika pod njim,
a pod fabriko so rovi,
črni v njih noči in dnovi.

Oče naš je pod zemljo,
tam mu duša in telo
v bridkih kapljah krvavita,
dan na dan za nas trpita...

da smo vztrepetai:

Kaj tudi temni rudokopi, zagrenjene fabrike in delavnice znajo peti? Kaj še ni tam umrla pesem sonca?

Zato pa se vam je zahotelo in ste vi prišli k nam, da ste nam prižgali luč... Žejni ste bili ljubezni, sedaj pa jo sami, tako revni, prinašate od tam, kjer iz visokih dimnikov vpada dim v dolino.

Da težko je živeti v tmini, zato ste prišli z izpitimi telesi in bolnimi očmi.

Iz stisnjenih src pada pesem kot tožba; v njej je morala biti velika, prevelika bol. In kar na mah nam je otela naša srca. Joj, in vsa ta toplota in ta bolesten izkrik...

To prevzame, da bi se izjokal do dna... Trga se pesem...

In zopet zvoki sladki, kot tiha slutnja prihajajo in trkajo. Zopet sanjava melodija kot stremljenje pomladi. Molite... Sanjate, pa se ne zavedate.

Vmes pa še razposajeni zvoki. Drvijo in vrejo in hitijo kot blazni v skokih nekam v brezdaljno vsakdanjost, ustvarjajo hotenja,

nove črte in smeri, se dvigajo in padajo, da njih vrisk in jok zgrabi in potegne s seboj. Človek se zdrzne. Zvoki tonejo. Vse je le trenutek.

Zopet je zazeblu, kot bi objele dolge košene roke. Zopet izraz tega, kar je v srcu, zopet izpraševanje: čemu bridkost? Saj mi hočemo le živeti, četudi živeti le — tmini. Saj v nas je tudi hotenje, v nas je moč, ki hoče višje, višje do neba...

Le čudno, da so njih oči tako prazne in velike. To razjeda dušo...

Meni pa je, da bi objel in poljubil vse vas, ki iščete sonca, četudi sem se ob tem bolj kot kdaj poprej spomnil tistih svojih otroških dni, ko nismo tako jasno čutili kot vi...

„Učitelj priporoča vodo, sam pa pije vino!“

Izpoved prof. dr. Rudolfa Smoleta z Dunaja.
(Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Horvat R.)

1. marca mi je prinesla pošta žalostno vest: Franc Paschek je ponoči 27. II. 1927 umrl za pljučno tuberkulozo. Komaj 34 leta star, je preminul ta za vse lepo in dobro vneti mož.

Bilo je septembra 1904. Kot suplent sem dobil v zloglasni ljudski šoli v Favoritih 5. razred s 52 učencema. Večina učencev je bila v 14. letu, zapuščena in pripravljena na razne hudobije. Prvi šolski tedni so bili v resnici strašni. Razgrajaje je bilo treba navaditi na reden šolski obisk in na sodelovanje sploh.

Ni mi preostajalo ničesar drugega, nego uporabljati različne vabe. Kdor je obiskoval vese teden redno pouk, je dobil v soboto pero, — kdor ves mesec, pa barvnik. A tudi vsemu razredu sem pripravil veselje. Ako so bili kak dan navzoči vsi učenci, sem jim pripovedoval napeto zgodbo. Na majhni tablici smo zaznamenovali število takih dni. Poleg tega smo se take dni igrali popoldne na bližnjem travniku.

Vzlic temu nismo mogli privaditi na reden obisk 6—8 učencev. Zato so sklenili dečki, ki so žejali po povestih, da bodo te ne-

redneže sami vsako jutro spravili v šolo. Mene so poverili, da pripeljem tri najhujše »zločince«.

Nekega dne v novembru sem čital v zbornici vabilo k predavanju prof. dr. med. Maksa Kassowitza »Nujnost brezalkoholne mladinske vzgoje«. Pod vplivom spisov Henrika Scharrelmana in svoje velike vneme za učiteljski poklic sem se udeležil tega predavanja.

Prikrat v življenju sem sedel v predavalnici anatomskega instituta. Zelo sem se čudil, da se je od 3000 dunajskih učiteljev udeležilo predavanja le 40. Globoka izvajanja tega izbornega predavatelja me niso mogla izpreobrniti k abstinenči. Vendar sem sklenil: Svojim učencem bom pripovedoval o škodljivosti alkoholnih pijač in sicer takoj drugi dan.

In tako je bilo. Med odmorom so se zbrali otroci okoli mene in tedaj sem začel. Ob sklepu sem rekel: »Ko pridete danes domov, pripovedujte to natanko svojim staršem. Jutri vas bom vprašal, kaj so rekli.« Drugi dan sem spraševal dečke po vrsti: Kakšni so bili odgovori? Ali ni oče rekel ničesar, ali pa je odvrnil v pristni dunajščini kratko in jedrnat: »Je že prav!« »Pusti me pri miru!« »Ne-haj že s svojimi neumnostmi!«

Ko sem izprašal že 14 učencev, je prišel na vrsto Paschek Franc. Njegovi tovariši so se hehetali, France pa ni hotel povedati. Ko sem mu zagotovil, da ne bom nič užaljen, ako je rekel njegov oče kaj grobežga, je povedal v pristnem favoritskem dialektu: »Moj oče je rekel, da učitelj res priporoča vodo — sam pa pije vino!«

Glasno grohotanje je zadonelo po razredu. Nekaj šaljivcev si je pomežiknilo, meneč: »Ta mu jo je dobro zasolil!«

Močno sem zardel do ušes, v sencih mi je tolčko kakor pri najhujši mrzlici. 52 para oči sta me izpraševala: »Kaj boš odgovoril na to?« Moj položaj je bil od sekunde do sekunde težavnejši, samo hitra odločitev me je mogla rešiti. Spotikajoč se sem odgovoril: »Franc, tvoj oče je govoril resnico. Jaz sem resnično pil do sedaj dnevno en ali dva vrčka piva, ob nedeljah in praznikih kozarec vina ter pozimi čaj z rumom. Od danes dalje pa bo drugače. Obljubljam vam, da ne bom izpil več niti kaplje vina, piva ali žganja!« — Svedano tiho je prekinil Francelov glas: »Bomo videli!« Novo grohotanje. Z odločnim

glasom sem izjavil: »Svojo besedo hočem držati!«

Doma je bil prvi polom, ko sem razodel svoji materi svoj sklep. Dobra žena je bila vsa iz sebe. »Kako si se mogel tako prena-gli-ti! Le kar pij, saj te ne vidi noben učencek!« je bil njen nasvet.

Drugi polom je bil pri odborovi seji favoritske mladinske organizacije. Ko sem zahteval od natakarskega vajenca kozarec mineralne vode, je ta v prvem hipu obstal odprtih ust pred menoj. Šele čez par hipov se je počasi obrnil, odšel majajoč z glavo ter se vrnil prav tako presenečen s kozarcem vode. Da, da, natakarski vajenci imajo svoje mnenje o »vodopiveih«. — Nekaj tovarišev je zašepetalo: »Smola je gotovo spolno bolan.«

Pozimi so se privadili mati in tovariši na kozarec vode pri jedi in sejah, spreobračanje, zasmehovanje in draženje je prenehalo. Ko je zopet nastopila pomlad, sem bil zopet z mladino vsak dan na igrišču. Nekega popoldne pride tovariš in me zakliče spričo otrok: »Danes je seja pri Kolbecku!« Po končani igri sem odšel k seji. Ko sem prišel tja, se je seja že začela. Natakarski vajenec — o, ta si je hitro vese zapomnil! — mi je prinesel brez naročila kozarec mineralne vode.

Naenkrat klikne predsednik: »Rad bi vedel, zakaj gleda ta paglavci ves čas semkaj!« Vsi so pogledali v okno, jaz seveda tudi. In kdo je bil Paschek Franc! Nos je pritisnil tesno k šipi in opazoval svojega učitelja. Ko sem stopil k oknu, se je Franc hitro obrnil in zdiral preko trga proti Favoritom. Med in po seji pa me je neprestano mučila misel:

»Gorje, če bi te videl Franc! pri kozarcu alkohola!«

Naslednje jutro sem prišel v razred šole po zvonjenju, ker sem se zamudil v upraviteljevi pisarni. Součenci so se gnetli okoli Francja. Na moj migljaj so odšli na svoje prostore, stali tam ponosno ter me gledali s svetlimi očmi: Vprašal sem: »Paschek, ali si se večeraj prepričal, da sem bil zvest svojemu ljublj?« Odločno in veselo je zaklical Franc: »Da!«

Od te minute dalje je svetila nad nami zvezda zaupanja in ljubezni!

Paschek Franc! Četudi počiva tvoj pepel v zemlji, tebi in tvojim tovarišem sem hvaležen za tisto naglo odločitev, ki je nisem nikoli v življenju obžaloval, ki je prinesla meni, moji rodbini in mnogim mojim učencem velik blagoslov.

druge v Mariboru gosp. Rehar, predsednik Kreditne in nabavljalne zadruge drž. železnice v Ljubljani gosp. Ernest Jeras in gosp. Mirko Punčuh, je bila soglasno sprejeta resolucija, ki sledi:

Resolucija,

sprejeta na konferenci predstavnikov državnih uslužbencev dravske banovine v Ljubljani, dne 23. oktobra 1932.

Zastopniki zadrug drž. nameščencev in železničarjev dravske banovine, zbrani na konferenci v Ljubljani, dne 23. oktobra 1932. so po presoji današnjega stanja svojih zadrug sledeče ugotovili:

Zveza Nabavljalnih zadrug za drž. nameščence je bila ustanovljena kot ustanova samopomoči, za gospodarsko najšibkejši sloj, po prizadevanju pok. finančnega ministra K. Stojanoviča v letu 1920., ko so državni nameščenci pomagali z največjimi žrtvami urejati državno administracijo, a jim država ni mogla pri vsej konjunkturi za ostale ustanove nuditi primerne plače.

Usvajajoč zadruga načela, svoja pravila in določbe zakona o Nabavljalnih zadrugah so v gornji Zvezi vključene zadruge izvajale začetni jim program, skrbele in ščitile gospodarsko slabotne svoje člane s tem, da so zbirale, če tudi skromne prihranke, deleže, delavno moč itd. in jim nudile po nizkih cenah življenjske potrebščine, cenjen kredit, odnosno jim pripomagale do lastnih domov. Zadruge za poslovanjem z nečlani nikdar niso stremele in so vsako tozadevno nerednost odpravljale in po potrebi tudi nastopile s kazenskimi odredbami.

Na podlagi predstojenčih činjenic predstavnikov 16 tisočev zadrugarjev drž. uslužbencev dravske banovine zavračajo neosnovane napade trgovcev na naše zadrugne ustanove, izjavljajo, da jih hočejo z vsemi močmi braniti do skrajnosti, poglobiti delo in ne dopustiti, da bi bil gospodarsko šibek stan državnih uslužbencev predmet eksploatacije kogarkoli. Ugotavljajo, da so njihove zadruge z zadrugnimi deleži in rezervnimi fondii stvarjale zadrugni kapital, ki nikdar ne beži preko meje, ampak ostane vezan na svoje člane, rodno grudo in državo; da so zadruge vedno in vestno izpolnjevale zakonske predpise in nosile vsa predpisana jim bremena ter nikdar niso stremele za nedovoljenimi sredstvi; da so zadruge edino le stremele za tem, da izločijo vse nepotrebne posrednike med producentom in konzumentom, ki so se po vojni dobi v tako veliki meri pomnožili in živeli tako na račun producenta, kakor tudi na račun konzumenta; da so vplivale Nabavljalne zadruge gospodarsko vzgojno na stan drž. uslužbencev in ga navajale k štednji in kupovanju v gotovini in odvrčale le od prezadolževanja; da so bile zadruge hrbenica ostalim kulturnim in humanitarnim ustanovam drž. uslužbencev, katerim so pripomogle do priznane višine; da so ugodnosti, katere nudi država zadrugam drž. uslužbencev le majhen nadomestek za njihove nizke prejemke in pozivajo Zvezo Nabavljalnih zadrug v Beogradu, da tako javnosti kakor tudi kraljevi vladi dokažejo važno nalogo, katero izvajajo včlanjene Nabavljalne zadruge in apelirajo ponovno na drž. uslužbenca vseh panog dravske banovine, da se čim tesneje oklenejo svojih zadrug, ker s tem pomagajo sebi do gospodarske osamosvojitve in tudi narodu, katerega sestavni del so in hočejo ostati.

V Ljubljani, dne 23. oktobra 1932.

Osebnostne zadeve.

—i Premestitve učiteljstva. Z odlokom ministrstva prosvete so premeščeni naslednji učitelji(ce): Zorko Kotnik iz Vidma ob Savi v Kotlje, Bogdana Kotnik iz Gorice pri Mozirju v Kotlje, Vladimir Loparnik od Sv. Martina pri Vurbergu k Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, Jožica Starec od Sv. Lenarta k Sv. Nedelji, Jožica Starec od Sv. Lenarta k Sv. Martinu pri Vurbergu, Danica Jurančič-Rojina iz Guštanja v Zabnico, Marija Sapanek iz Narapelj v Maribor, Miroslav Čekada iz Št. Jerneja na Sinji vrh, Karel Filipič iz Stalcerjev v Verdreng, Martina Pleskovič iz Gornjega grada k Sv. Marjeti pri Rimskih Toplicah, Marija Sevnik iz Kančevcev v Arčice, Jakob Novak iz Dolnje Nemške vasi na Barje pri Ljubljani, Bogomila Kalan-Tevš iz Majšperga v Cerklje pri Kranju, Julija Pintar iz Repenj k Sv. Kunigundi. — Učiteljska abiturientka Milana Velepč je postavljena za učiteljico v Borovnici.

—i Upokojitve učiteljev. Z odlokom ministrstva prosvete so upokojeni naslednji učitelji, odnosno učiteljice: Matej Jug v Novi vasi pri Rakeku, Ottilija Jug v Novi vasi, Julija Povšnar v Kokri, Pavla Vanič v Krškem, Pavla Drnovšek v Sevnici, Anton Smerdelj v Ljubljani in Anton Čadež, veroučitelj v Ljubljani.

—i Premestitve na meščanskih šolah. Z odlokom ministra prosvete so premeščeni naslednji strokovni učitelji, odnosno učiteljice: Milena Žun z Viča v Zg. Šiško, Josip Stancer iz Ljutomer v Subotico, Maksimir Rožman iz Ljubljane v Št. Vid nad Ljubljano, Neža Zadnik in Marija Kern iz Celja v Slov. Bistrico, Terezija Klinar z Raketa v Bačko Topolo, Jerica Slapšak iz Ljubljane v Trzin, Palmira Fajdiga iz Ljubljane v Št. Vid nad Ljubljano, Jožica Prekuh iz Ljubljane v Zgor. Šiško, Felicita Labernik iz Ljubljane v Vel. Bečkerek, Dora Slapšak iz Ribnice v Subotico, Ignacij Mlačnik iz Celja v Maribor, Franc Jaušovec iz Celja v Vojnik, Bogumir Bačič z Viča v Novi Sad, Stane Medved iz Krškega v Erdevik, dunavska banovina, Avgust Petrišič iz Št. Vida v Bačko Palanko,

Metod Škerjanec iz Trbovelj v Novi Sad, Alfred Kos iz Slovenjgradca v Bačko Palanko, Branko Rupnik iz Ljubljane v Novi Sad, Angela Lečnik iz Maribora v Vel. Kikindro, Dragica Polacek iz Brezice v Vel. Bečkerek, Marija Tičar iz Slov. Bistrice v Vel. Bečkerek in Marijeta Brandšteter iz Trbovelj v Vel. Kikindro.

Učiteljski pravnik.

VAŽNO OBVESTILO ZA VSE UČITELJSTVO.

Da ne bo poprašanjanj in pisarjenja, sporočamo prizadetemu učiteljstvu, da se bo odtegovalo tudi od razlike (§ 259 ur. zak. z dne 31. marca 1931.), ki jo imajo nekatere tovarišice in tovariši, 5% za prispevek v pokojninski sklad. Ta prispevek bo poračunan v decembru od 1. aprila 1931. do vstetega 1. decembra t. l. in se bo tudi odtegnil v decembru t. l. za omenjeni čas, če ne bo presegal 100 Din. Ako bo pa prispevek presegal naznačeno vsoto, se bo odtegnil v 2 ali tudi 3 do 4 obrokih.

Odtegljaj se računa zato, ker se všteje tudi razlika v pokojnino. Iz tega sledi, da se ima plačati i od razlike prispevek za pokojninski sklad, ki je odmerjen, kakor je znano, na 5% od plače, položajne doklade in z novo določbo tudi od razlike po § 259 ur. zak. z dne 31. marca 1931.

—§ Razlika po § 259 ur. zak. se smatra kot sestavni del plače, ki je tudi osnova za odmero pokojnine, zato je odredilo državno računovodstvo s svojim aktom Br. 118.300 z dne 3. X. 1932., da se mora tudi od razlike plačati 5% prispevek za pokojninski sklad od 1. IV. 1931. dalje (razpis kralj. banske uprave IV. No. 16988/3 z dne 29. X. 1932.).

—§ Odgovor tov. A. A. iz A. pri Z. — Po § 263 ur. zak. iz leta 1931. ostanjejo uslužbenci ob napredovanju v višjo skupino ali višji period, povišek 1 leto na prejšnjih prejemkih. — Če Vam je bil priznan s 1. XI. 1931. prvi period, povišek v IX. skupini, Vam pripadajo novi — višji prejemki od 1. XI. 1932. dalje. Ker pa gre prvi povišek v pokoj. sklad, dobite dejansko izplačan prvi obrok še-le 1. XII. 1932. Pomote torej ni!

Mladinska matica

—mm Z 10. seje MM (2. XI.). 1. Začne naj se reklama v »Učiteljskem tovarišu« za »Miklavževno noč«. Subskripcijski reklamni oglas z nekaterimi barvnimi slikami se razpošlje če mogoče še pred 15. novembrom kot priloga v »Učit. tovarišu«. Reklama za to knjigo naj se objavi tudi v »Sokolskem glasniku«. Obrnemo se tudi s posebnim pismom na vse slovenske sokolske župe s prošnjo, da se poslužujejo o priliki Miklavževih večerov in božičnic knjig Mladinske matice. — 2. Naročnikov »Našega roda« je okoli 18.800. — 3. Prihodnja številka »Našega roda« izide zopet na 32 straneh, tako da bo imela 4 strani več kot prva številka. — 4. Originalnih risb ilustratorjem ne bomo vračali. — 5. Za knjigo »Tesla in razvoj elektrotehnike« je dozdaj premalo prednaročil, ker bi pa bilo le škoda, da bi ta koristna knjiga ne izšla, se podaljša subskripcijski rok do 1. decembra t. l.

—mm Prihodnja številka »Našega roda« bo zelo zanimiva. Imela bo 4 strani več kot prva številka, pa tudi vsebinsko bo silno pestra. Velik del lista bo posvečen pokojnemu Milčinskemu. Razen zanimivega članka o njem prinese tudi nekaj pisem otrok, ki pričajo o ljubezni mladine do svojega najljubšega pisatelja in zadnji prispevek Milčinskega samega, ki ga je malo pred smrtjo poslal za »Naš rod«. Originalno sliko Milčinskega je narisal Niko Pirnat, ki je obenem tudi prav bogato ilustriral njegov zadnji prispevek. V ilustrativnem delu bodo v tej številki zelo zanimive tudi 4 lepe Jakčeve ilustracije. Tudi ves ostali del lista bo zelo bogat. Med pesniki se oglašajo tokrat ljubi znanci, ki že dolgo niso izpregovorili mladini, tako Alojzij Gradnik, Vida Tauferjeva in drugi.

—mm Malo o cenah o knjigah Mladinske matice prinaša tudi 2. številka »Vrtca«.

—mm Na kritike knjig MM piše F. Bevč: Kaj tako klavernega in diletantskega kot je slovenska kritika si je pač težko misliti. Izjeme bi lahko našel na prstih ene roke. Treba jih je jemati s humorjem, a to je žalostno. Ne zavedajo se, da bi morali tudi oni nekaj znati in da bi morali biti sograditelji naše kulture. Pa nič! Bog z njimi!

—mm Za knjigo »Tesla in razvoj elektrotehnike« se do zdaj še ni prijavilo dovolj prednaročnikov. Javljeno pa je bilo, da knjiga izide le pri ugodnem poteku subskripcije. Knjiga bi tedaj ne mogla iziti. Ker pa je delo res temeljito potrebno, je sklenil odbor MM napraviti še zadnji poizkus in podaljšati subskripcijski rok še do 1. decembra t. l. Če se priklapi v tem času vsaj še 400 naročnikov, se knjiga izda. Pri pregledovanju dosedanjih naročil smo videli, da je knjigo naročilo le malo osnovnih šol. Res da ni za nižje razrede osnovnih šol, ker je pretežka, vendar pa bi lahko višje organizirane osnovne šole naročile vsaj po en izvod za šolsko knjižnico. Tudi meščanske šole so nabrale prav malo naročnikov in prav tako srednje šole. Le učiteljska so se odzvala z večjim številom. — Černejeva knjiga je prvo delo te vrste pri nas; v dobi elektrike je tako delo prepotrebno. Opisuje nam življenje in delo največjega izumitelja na polju elektrotehnike. — Knjiga bo imela okrog 130 strani velikega formata, bo

tiskana na finejšem papirju in bo imela 60 slik. — Subskripcijska cena za kartonirane izvode je 26 Din, za vezane 32 Din. — Naročila sprejema Mladinska matica, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. — Tovariši, potrudite se, da knjiga lahko izide!

Šolski radio.

—r Program za VII. teden. V torek dne 15. novembra bo predaval g. Adam Milkovič: »Boka kotorska«. Razpored: 1. Z vlakom preko Zagreba, Sarajeva in Mostara v Ercegnovi. 2. S parnikom iz Ercegnovega mimo Tivata, Risana in Perasta ter pod visokim Lovčonom v Kotor. 3. V Kotoru. Pripravite zemljevid! I.—II. — V petek 18. novembra bo obravnaval g. Marjan Dobovšek temo: »Telo vadba in sport«. Razpored: 1. Pojmi telovadbe in pojm sporta. 2. O telovadbi: Njene dobre in slabe strani v telesnem in duševnem oziru. 3. O sportu; isto. 4. Telesni in duševni razvoj mladostnika (do 14. leta). Zakaj je zlasti mladini potrebno telesno udejstvovanje. 5. Kako naj se mladina udejstvuje v telovadbi in sportu (telovadne in sportne igre). 6. O igrah; — odnos mladine do igre. — Ker bo skušal gošpod predavatelj nekatere stvari objasniti s praktičnimi poskusi, zato naj učiteljstvo izbere po 3 do 4 učence oziroma učence, ki bodo to izvajali. I.—II.

Štanova organizacija JUJ iz društev:

Vabila:

— JUJ SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V DOL. LENDAVI bo zborovalo dne 19. novembra ob 9. uri v Dolnji Lendavi.

Odbor.

Poročila:

JUU — SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V LITJI. Zborovanja, v soboto dne 22. oktobra t. l., ki se je vršilo v dvorani »Krke« pri Mikliču v Ljubljani, se je udeležilo 80 članov. Nekateri so se zaradi raznih zadržkov opravičili, n. pr. tovariši, ki so rezervni oficirji iz višnjegorskega okraja so bili zaradi vojaških poslov zadržani.

Ob 9. je predsednik tov. Župančič Jože pozdravil zborovalce, sreskega prosvetnega referenta tov. Ivana Bezeljaka in šolskega svetnika prof. g. Jože Krošla iz Ljubljane, nakar se je uvodoma spominjal prejšnjega popoldne urnega prof. Antona Funtka, slovenskega pesnika, pisatelja in dramatika, zlasti pa pedagoškega delavca, ki je začel svojo kariero kot učitelj v našem srezu, in sicer v Litiji in Stični. Zborovalci so počastili spomin urnega stoji in s slava klici.

Predavatelj g. prof. Jože Krošl se je dotaknil zanimivega vprašanja: učiteljstvo, kmečki stan, delovna šola in kmečke nadaljevalne šole. V pet četrti ure dolgem referatu je po dal obilico zdravih misli in nasvetov. Krošlovo predavanje, ki naj bi ga čulo vse naše učiteljstvo, zasluži objavo, in ga je poslušalstvo zanj iskreno nagradilo.

Situacijsko poročilo je podal tov. predsednik Župančič. Omenil je 70-letnico smrti Antona Slomška, škofa in pedagooga, pisatelja Blažeta in Nežice. Poklonil se je ob 20-letnici kumanovske zmage vsem borcem, ki so s krvjo gradili pot našemu osvobojenju. V 1. tošnjih velikih počitnicah je poteklo 100 let, odkar se je rodil v Stangi pri Litiji prof. Josip Marn, znani jezikoslovec. Zanimivo je, da je pisal Marn 30 let v naše glasilo »Učiteljski tovariš«. Svoje jezikoslovne spise je zbral ob koncu leta v ponatisu in ga je izdal pod imenom »Jezikičnik«. Se današnjim jezikoslovcem so Jezikičniki bogat vir znanstvenih podatkov. V zadnjem Jezikičniku pa je zapisal Marn iskreno zahvalo učiteljstvu in njegovemu listu, ter je dejal: ako bi ne bilo UT, bi ne bilo »Jezikičnika«. Spominske proslave v Stangi v juliju se je udeležilo tudi naše društvo, uresničeno pa je v govoru proslavil pokojnika in je položil na spominsko ploščo lipov venec ovit v trobojnice.

Otvoritev prvega slovenskega učiteljskega doma v Mariboru bo velik dogodek za vse jugoslovnsko učiteljstvo. Povabil je vse tovarišice in tovariše k slavnostim v Maribor in h koncertu UPZ. Vožnja je četrtinska. Prečital in raztolmačil je nato še dole dopise glede raznih službenih zadev, Jugoslovnske učiteljske kreditne zadruge i. d. Tajništvo in blagajniško poročilo je podal tov. blagajnik Ivan Kopriva. Tajnik tov. Makso Kovačič se je zaradi težkega obolenja opravičil. Zbor je sprejel razne odboroze predloge: Zborovanja se bodo vršila izmenoma tudi doma v srezu. Predavatelji naj bodo tudi iz vrst našega članstva. Prijavijo naj se odboru z navedbo teme. Mladinska matica, ta naša odlična literarna družba, ima v našem srezu 10 šol, ki ne prejemajo še nikakega izvoda. Za sreskega poverjenika MM je določen tov. Božo Černelč iz Zagorja. Ta bo pozval onih 10 šol k naročilu. Več šol litijskega sreza pa ima vzgledno številno družino naročnikov MM. To predvsem kaže, koder tov. šol. upravitelji in ostalo učiteljstvo smatrajo naročbo pri MM za merilo stanovske zavesti in poznaajo vrednost dobrega mladinskega berila zlasti pa še dobro knjigo kot vez med šolo in domom. Šole, koder imajo krajevnega poverjenika MM, ki pravčasno pobira naročnino, so v našem srezu pač na prvem mestu. V korist ljubljanskega Učiteljskega doma bo tov. Ela Kunstlerjeva s Poljsnika organizirala iz vrst našega članstva dramatični odsek in uprizorila igro. Ob koncu šolskega leta se bo priredila v Litiji sreska šolska razstava. Učitelji vrtnarji si zaradi izmenjave semenja in medsebojnega podpiranja ustanove kmetijski odsek, ki ga

prevzame tov. Kopriva. Banski nadzornik šol. vrtov g. Andrej Skulj pa bo priredil pomladni tečaj za učitelje vrtnarje. Odbor je povabil vse neorganizirane učitelje našega okraja k pristopu. Vsaka šola naj izroča članatino ob prejemu plače, skupno za vse na istem zavodu nameščene.

Poročilo o ljubljanski banovinski skupščini je podal tov. Vinčo Okorn, šol. upravitelj iz Višnje gore, tov. Ela Kunstlerjeva pa je podala niz utisov z burne beogradske glavne skupščine. Obe poročili sta bili soglasno sprejeti.

Članstvo, ki se je ves čas vneto udeleževalo debate, je izneslo več samostojnih predlogov: tov. Okorn je navedel neskladnost šolskih knjig, ponatisnjenih v raznih izdajah. Tako imajo otroci v rokah čitanke, ki so izšle v štirih izdajah. Vrstni red posameznih sestavkov pa je povsod drugačen, deloma nadomeščen z novimi. Tov. Jevnikar iz Št. Vida je ožigosal majhen odstotek članstva, ki se ne udeležuje naših zborovanj. Niso v duhovnem kontaktu z organizacijo in so suhe veje na deblu JUJ. Ti so tudi povečini med onimi, ki ne plačujejo rednih mesečnih prispevkov in zadržujejo odborovo delovanje in mu povzročajo sitnosti. Ob splošni debati, ki so se je udeležili tov. Aničič Joško s Poljsnika, tov. Stegovec z Vač in drugi je bilo sklenjeno: Članarina se mora poravnati do 10. v mesecu. Kdor ne plača zaporedoma 2 meseca, in ne bo poravnal zneska do stavljenega roka, se izključi. Vsako zborovanje je obvezno za vse člane. Kdor se ne bo za vsak izostanek dovoljno opravičil, naj daruje prostovoljni znesek v korist stanovskega sklada (tov. Stegovec je predlagal 50 Din). Pri neopravičenih izostankarjih se bo odbor poslužil naročila zbora (opomin, svarilo, kazni, izključitev). Zatem je bilo rešenih še nekaj internih stanovskih vprašanj, nakar je bilo zborovanje zaključeno. Po skupnem kosilu pri Mikliču, ki sta se ga udeležila tudi gospod nadzornik Bezeljak in predavatelj gospod svetnik Krošl, smo si popoldne ogledali ljubljanski nebotičnik. Krasna stavba je v sončnem popoldnevu nudila mnogo zanimivosti. Inž. g. Kham je vodil ogledovalce poldrugo uro po stavbi od vrha pa do temeljev in je povsod strokovnjsko poljudno razmotrival zanimivosti iz modernega stavbarstva. Njemu, kakor tudi graditelju g. inž. Dimniku, ki je dovolil ogled stavbe — iskrena hvala! Zvečer si je 30 naših članov in članic ogledalo po znani vstopni predstavo Strast pod brestii. Hvala uvidenju upravi Narodnega gledališča. Znižane vstopnice jim je preskrbel EO.

Predsednik: Zapisnikar: Jože Župančič. Kopriva Ivan, blagajnik.

+ JUJ SRESKO DRUŠTVO V PTUJU je zborovalo dne 15. oktobra v Ptuj ob prav dobri udeležbi članstva. Navzočih je bilo 106 članov, to je 70-19%.

Tov. predsednik je s pozdravom navzočim otvoril zborovanje. Dobrodošlico je izrekel novodošlim tovarišom in tovarišem, pristrcno je čestital g. nadzorniku Cepudru, da je okrevaj od težke bolezni ter pozdravil oba g. nadzornika ptujkega sreza.

Prečitali so se došli dopisi. Otvoritvi Učiteljskega doma v Mariboru bo, po sklepu zborovalcev, prisostvoval ves odbor. Tov. predsednik animira navzoče za čim številnejšo udeležbo. Učiteljstvo želi za to priliko pouka prost dan.

Svoj izstop iz društva je javil član, ki je dopolnil svojo službeno dobo. Tov. predsednik pa izreče željo, naj bi tovariši, ki stopajo v pokoj, ostali še nadalje člani društva, če tudi za sedaj ne uživajo nikakih pravic, imajo le dolžnosti; upa, da se bo to, po izpremembi pravil, popravilo v toliko, da bodo tudi upokojeni lahko prevzemali funkcije v društvih.

Tov. Šterk poda izčrпно poročilo o pokrajinski skupščini v Ljubljani.

O glavni skupščini v Beogradu pa poroča tov. predsednik. Stanovski list je prinesel poročilo o tej skupščini, on je pa podal osebne utise, ki jih je dobil na tem zborovanju. Poudarjal je, da je vzrok neuspešnosti našega učiteljskega parlamenta že preje omenjeno učiteljstvo, da upokojeni učitelji v društvih in organizaciji nimajo nikakih pravic, le dolžnosti, drugič pa, da se bije gospodarski boj v organizaciji. Upa, da bodo prihodnje skupščine zopet za učiteljstvo dostojni parlament. Pojasnil je najvažnejše točke resolucije iz te skupščine. V debati, ki je sledila poročilom, so zlasti poudarjali težkoče, z nabitranjem naročnikov Mladinske matice. Izrekli so željo, da se naročanje potom Učiteljske gospodarske poslovalnice poenostavi. Spori učiteljstva naj se poravnava doma. Upravitelji naj ne izvajajo gotovih odlokov preistrogo, učiteljstvo naj jih pa ne tolmači premalo resno. Glede kritik izdaj Mladinske matice se pa želi, da so objektivne.

Da se opremi Učiteljski dom v Mariboru, je treba precej kapitala, da se vsi izdatki krijejo, so se založile slike, ki naj bi jih šole kupovale. Na ogled so bile poslane tri. Naročila je sprejemal kar na zborovanju odposlanec Učiteljskega doma.

Tov. predsednik je zaključil zborovanje, ter otvoril občni zbor, ki je bil sklepčen. Sledila so poročila funkcionarjev. Tovarišica blagajničarka je zaradi vseobče štednje prihranila društvu prav čedno vsoto, tovarišica knjižničarka pa z izposojevalci knjig ni kar nič zadovoljna. Predsednik nadzorovalnega odbora tov. Šterk poda zopet prav izčrпно poročilo, ter predlaga tovarišici blagajničarki zahvalo in pohvalo za nje vestno delo, kar so navzoči z aplavzom konstatirali.

Sprejet je bil proračun za poslovno leto 1932/33. Društvo pristopi k Slov. Šol. Matici za l. 1933. Kdor pa hoče, lahko plača osebno naročnino za l. 1932. Pristopilo je društvo zopet k Slov. Šol. Matici, ker je članarina stara in ostane član institucije vse dotlej, da ostane le-ta pri tej naročnini.

Vse muzikalije se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne. Prospekte raznih edicij pošilja na zahtevo brezplačno.

Da se vrši popoldne koncert Trboveljskega Slavčka za učiteljstvo, je društvo votiralo poseben znesek.

Pri slučajnostih prosi tovarišica Dolenc, ki je bila premeščena k Sv. Marjeti niže Ptuj, da bi društveni odbor proizvedel, kaj je bilo vzrok njene premestitve.

Govorilo se je tudi o tem, da je kraj. šol. odborom vzeto poštne prosto pošiljanje dopisov, ter o trgatvenih počitnicah.

Tov. Majcen prosi navzoče, da pošljejo za novoustanovljeno knjižnico pri Sv. Urbanu knjige, ki so jih prečitali.

K sklepu prosi tov. predsednik, naj predavatelji pošljejo odboru pravočasno svoja predavanja.

Ob 15. uri je bil prvi koncert Trboveljskega Slavčka. Prisostvovala mu je poleg mnogobrojnega učiteljstva tudi deca mestnih šol. Ocenjevati koncert sam, ni namen teh vrstic. Vse pa, kar smo videli in slišali, nam pripoveduje o veliki ljubezni do mladine, do pesmi. Po koncertu je tov. Šuligoj podal napotek, kako doseže pravilno petje.

Ob 20. uri je bil drugi koncert. Gledališče je bilo zasedeno do zadnjega kotička. Ko se je izvil iz sto drobnih grl klic: Mi smo pa tam doma... se je gotovo orosilo vsako oko ob misli, da ta uboga deca roma po svetu, da pripoje toliko, da pozimi ne bo preveč stradal in ne preveč prezebala. Obiskovalci niso štedili za aplavzom. Mnogi vinogradniki so poslali grozdja, da se ga pevci nazobljejo.

Dušan Šestan,
t. č. predsednik.

Kaukler Iv. V.,
t. č. tajnik.

+ JUU SRESKO DRUŠTVO SV. LENART V SLOV. GORICAH je imelo svoj redni občni zbor dne 12. oktobra t. l. pri Sv. Trojici v Slov. goricah.

Navzočih je bilo od 44 članov 38 tovarišev in tovarišic t. j. 86%.

Predsednik tov. Golež je otvoril občni zbor, posebej pozdravil priljubljenega tov. nadzornika Ivana Tomažiča ter vse novovstopivše tov. ize, spomnil se je umrle tov. Nade Škerljeve, učiteljice pri Sv. Ani ter prešel na dnevni red.

Omenil je sklep zadnjega zborovanja v Mariboru, glasom katerega je bil tov. nadzornik Ivan Tomažič za svoje velike zasluge za povzdigo šolstva v okraju imenovan častnim članom našega društva. Na kratko je orisal delovanje tov. nadzornika kot šolnika in tovariša, katerega nasvete in navodila učiteljstvo vedno rado upošteva, kar je ravno pripomoglo k razmahu šolstva v okraju, in mu je med ploskanjem in navdušenimi živijo klici navzočih izročil častno diplomu, umetniško delo prof. Alberta Sirka, z željo, naj bi gospod nadzornik še dolgo ostal na čelu šolstva

v našem okraju. Vidno ginjen se je tov. nadzornik v daljšem govoru zahvalil učiteljstvu za počastitev, poudarjajoč, da je ta dan eden izmed najlepših v njegovem javnem delovanju.

Tov. predsednik je nato omenil delovanje naše organizacije v preteklem letu ter prešel na čitanje dopisov, katere so navzoči vzeli na znanje.

Sledilo je poročilo tajnika, iz katerega je razvidno, da šteje društvo 44 članov. Neorganizirani sta 2 tovarišici. Vzrok: nediscipliniranost in stanovska nezavednost, kajti izgovor, premajhna plača, nikakor ne drži, ko drugi tov. ize žive v dosti slabših razmerah, radovoljno plačujejo stanovski davek.

Zborovanj je bilo v preteklem letu 5 s povprečno 75% udeležbo. Upravni odbor je imel 4 seje, od teh 2 skupno z nadz. odborom. Tajniško poročilo se je vzelo odobruje na znanje.

Iz blagajniškega poročila je bilo posneti, da je imelo društvo dohodkov Din 11.903-90, izdatkov Din 9131-90, prebitok Din 2772-—. V tekočem letu bodo redni člani prispevali mesečno 20 Din, z učitelji poročene učiteljice pa 9 Din v desetih obrokih. V tem je vzračunjena članarina za SSM. Pri tem je apeliral predsednik na navzoče, naj redno plačujejo članarino, svoje šol. upravitelje pa pooblastijo, da jim članarino odtegujejo od mesečnih prejemkov.

Predsednik nadzornega odbora je poročal, da je nadzorni odbor račune pregledal ter našel v vzornem redu, nakar se je blagajniku in upravnemu odboru podelil absolutorij.

Zanimivo je bilo poročilo o izvenšolskem delu, iz katerega se je zrcalilo kulturno-prosvetno delo tukajšnjega učiteljstva. V okraju je bilo 7 šolskih ter 17 sokolskih in drugih prireditev, 2 kmetko-nadaljevalni in 1 gospodinjstvo nadaljevalna šola. Skoro vse učiteljstvo brez izjeme marljivo deluje v prosvetnih, gospodarskih in karitativnih društvih. Na znanje so se še vzela poročila tov. Štuheca o glavni skušnici v Beogradu ter o občnem zboru Učiteljskega doma v Mariboru.

Sklepi:

1. Učiteljstvo tukajšnjega okraja se udeleži 5. nov. t. l. skupnega učiteljskega zborovanja v Mariboru povodom otvoritve Učiteljskega doma.

2. Za poročevalca za Mladinsko matico za okraj Sv. Lenart se je izvolil tov. Tone Ferlinec od Sv. Trojice.

3. Sekcija JUU za dravsko banovino naj stori na merodajnem mestu korake, da se prizna upravitelstvom narodnih šol v službenem dopisovanju tista poštinska prostost, katero so šolska upravitelstva uživala pred novo naredbo min. sveta z dne 13. junija

1932. Zlasti je potrebno, da imajo upravitelstva pravico pošiljati poštne prosto priporočene pošiljke, pakete in denar. Šol. upravitelji morajo pogosto pošiljati važne listine, med njimi tudi take strogo poverljive značaja. Kraj. šol. odbori pa nimajo v proračunih za poštino kritja in sredstev in bi zaračunavanje poštne šol. upraviteljem povzročalo tudi mnogo nepotrebnega dela.

4. Sekcija se naproša, da stori pri bano-vinskem šol. odboru korake, da isti ne bo znižal in črtal postojank v šol. proračunih za l. 1933. zlasti postojanke »Tiskovine in potrebe šol. upraviteljev ter stavbene fond«, ker so ti proračuni dovolj nizki in lokalni faktorji sami najbolje vedo, kakšna bremena lahko prevzamejo. Nujno potrebno je, da se vlaga v stavbene fond naprej, sicer ne pride v doglednem času do potrebnih učnih sob.

5. Sekcija naj stori na merodajnem mestu vse, da izda državna tiskarna potrebne šolske zvezke, katere so trgovci naročili, a jih ne dobili. Sedaj, ko imamo že skoraj dva meseca pouk, učenci še nimajo vseh zvezkov, ker jih trgovci ne dobijo, kar ovira zelo pouk. — Monopolski zvezki imajo jako slab papir in so deloma brez pivnikov in podkladnikov. Cena je zelo visoka, kar vzbuja nevoljo, saj so dražji kot boljši zvezki privatne izdaje z večjim obsegom. — Starši ne morejo teh zvezkov kupovati zaradi visoke cene, krajevni šolski odbori pa tudi nimajo sredstev na razpolago. Zadeva se je sicer že obravnavala na drž. skupščini, vendar je potrebno, da še sekcija intervenira, morda se bo dalo končno le kaj doseči. — Ker so ti slabši in manj obsežni zvezki državne izdaje dragi, so nekateri trgovci zvišali cene starih zvezkom.

6. Vprašanja za pojasnila glede novih šolskih tiskovin, kakor drugih vprašanj administrativnega značaja se naj pošiljajo tovarišu predsedniku, kateri bo šolsko oblast in šolsko upravni odbor sekcije JUU zaprosil za potrebna tolmačenja.

Končno je apeliral tov. predsednik na šolske upravitelje, da posredujejo pri krajevnih šolskih odborih, da isti takoj poravnajo naročnino za »Popotnik«.

Na vse navzoče apelira naj storijo vse, kar je v njihovih močeh, da se list »Naš rod« čimbolj razširi med našo mladino.

Predsednik:

Fran Golež.

Tajnik:

Josip Golob.

Na delo za naš dom!
Vsa naročila potom U.G.P.

Novosti na knjižnem trgu.

— k Koledar Družbe sv. Cirila in Metoda za l. 1933. je izdalo in založilo vodstvo družbe. Dobi se pri C. M. družbi po Din 15.—.

— k Venec koroških moških zborov je zbral, preuredil in založil Lovro Horvat, nadučitelj v p. v. Kamniku. Venec je izšel v samozaložbi in stane lično opremljena knjižica, v kateri je 14 pesmi, Din 15.

— k Dr. Albin Ogris: Trgovinska politika. — 1932. — 337 str. — Ljubljana — samozaložba — cena 135 Din. — Spis bo dobrodošel onim, ki se morajo bodisi kot politiki bodisi pri prosvetnem delu bliže in natančneje ogledati na širokem področju danes tako zverženo kompliciranih mednarodnih gospodarskih stikov.

— k Na sinjem polju. Izšla v »Ljudski knjižnici«, založila Jugoslovanska knjižarna, tiskala Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. — Ruski spisal Aleksej Remizov, prevedel Miran Jarc.

— k Akademski poklici. Važna knjiga dr. L. Sušnika je pred kratkim izšla v drugi izpopolnjeni izdaji. Cena knjige s ca 400 stranmi v 8°, vezana v platno z umetniško okrašenimi platnicami, je Din 40.— (s poštino Din 45.—). Naroča se pri SKA Starešinstvu v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

Ne samo kot darilo,

temveč v vsakdanji rabi potrebujete; očala, barometre, toplovere, daljnogleda, mikroskope, foto-aparate itd., katere kupite najugodnejše pri strokovnjaku

FR. P. ZAJEC, izprašan optik in urar
LJUBLJANA, Stari trg 9

Velika zaloga raznih ur in zlatnine. Ceniki brezplačno.

Stanovanje v Gor. Logatcu 12, I. nadst., obstoječe iz treh sob, kabineta, kuhinje, kleti in vrta se poceni odda. Zelo je prikladno za penzioniste, ker ni nobene druge stranke v hiši in je blizu šole, cerkve in glavne ceste. Elektr. napeljava. — Ponudbe na Dr. Turšič, Maribor, Aleksandrova cesta 35.

TEOKAROVIC

TEOKAROVIC

Zopet stare nizke cene!

Došlo je:

sveže blago za zimske suknje in velika množina pletilne volne v vseh barvah. Na drobno in debelo!

Magazin tovarne: Gradišče 4

VELETRGOVINA

F. König

Velika izbira igrač, galanterijskega blaga in gramofonov, kakor tudi žepnih predmetov in raznih kovčgov.

Avgust Agnola

LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 10.
Telefon 2478.

Zaloga stekla, porcelana, kamenine, zrcal in šip. Kompletna oprema za restavracije, hotele, gostilne, kavarne in bare ter za splošno gospodinjstvo. **Luksuzni predmeti.**

DEŽNIKI

L. MIKUŠ

LJUBLJANA
Mesni trg štev. 15

Na malo
Na veliko

Ustanovljeno l. 1839.
Telefon št. 2282.

50% — 70%

nižje so cene našim knjigam v času

od 15. nov. 1932. do 15. febr. 1933.

ako naročite eno izmed zbirk, opisanih v prospektu, ki smo ga priložili današnjemu listu. Opozorjamo tudi na notico »Važno opozorilo« v tekstnem delu lista. — Ostale knjige dobite pri nas vedno po najnižjih dnevnih cenah.

Knjigarna

Učiteljske tiskarne

Ljubljana, Frančiškanska ulica 6

Tvrdba Ign. Žargi - ,Pri nizki ceni,

LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA ŠT. 11
priporočja

bogato zalogo raznega modnega blaga, vseh vrst perila, kakor rokavic, nogavic, srajc, kravat ter damsko konfekcijo. Potrebščine za krojače in šivilje.

NA DEBELO IN DROBNO

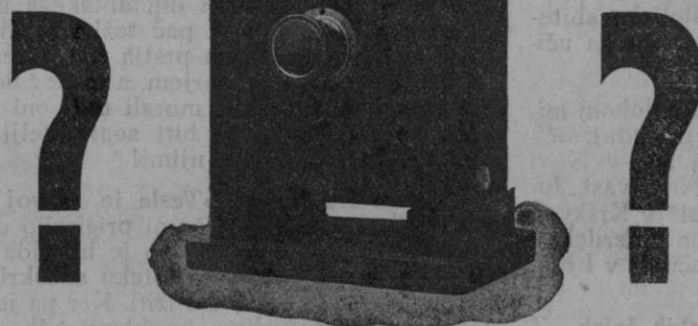
DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA

MIKLOŠIČEVA CESTA ŠTEV. 16/1.

Izdela in prodaja damske in moške konfekcije. — Naročila po meri se izvršujejo hitro in točno

Kaj je to?

To je epidiaskop — projekcijski aparat, s katerim lahko projiciraš na steno vsako sliko in vsako risbo s papirja, ki ima predpisano velikost. — Aparatu je priloženih 7000 slik. — Piši po prospekt z natančnejšimi informacijami.

Učiteljska tiskarna
Oddelek za učila
Ljubljana, Frančiškanska ul. 6